

אהלי טהרות

מסכת כלים פרק י' מ"א-מ"ד

פרשת משפטים

מי שביכולתו להשתתף בהוצאות לזכויה הרבים ניתן לתרום בעמדת קהילות קופה מס' 8317 תורת הטהרה קטגוריה פנימית 3 אהלי טהרות וכן בקו הצדקה בשלוחה הנל' 0732757000

עיוני כלים

הגאון הגדול ר' בונים שרייבר שליט"א פרק י' מ"א

אלו הכלים מצילין בצמ"פ וכו', הנה בטעמא דכל הכלים הטהורים מצילין מבואר בר"ש וברא"ש דילפי לה מיתורא דקרא דוכל כלי, והרמב"ם כתב דילפי לה מק"ו דכ"ח, וצ"ב דהא בחולין דכ"ה א' מבואר דהא דכלי שטף אין ניצול לפי שמקבל טומאה מגבו, ומ"מ הרי גם בשרץ אינו ניצול הגם דהרי לא נטמא ממנו משום דאין הטעם מחמת שבפועל נטמא מגבו אלא דלא נאמרה הצלת צמ"פ אלא על מי שטומאה משכמת לפתחו כמבואר שם וזה רק כ"ח, וא"כ תמוה דהא כלי גללים וכו"ב הא אין להם טומאה בכלל ואין טומאה משכמת להם דרך פתחם ומהיכ"ת שיטהרו בצמ"פ, ואמנם ביאור הדבר נראה בס"ד, דכדי שכלי יהא ניצול בצמ"פ בעי' לתרי מילי, חדא, שהכלי עצמו יחצוץ דאם הכלי לא

המשך בצמ"ג

משולחן מלכים

בדין כלי ממתכת שאינה מז' מיני מתכות

וודאי דאין הכלי נתר מאותם הכלים שהזכירו בפרשה, ומה ענין טומאה יש בהם מחמת כלי מתכות [וטומאה דרבנן לא מצאנו רק בכלי זכוכית. ולשון רש"י הג"ל שאין כלי מתכות טמאין מן התורה אלא המנויין וכו'. אין הכונה דטומאה דרבנן מיהת איכא בכל מתכות, דהא לא שמענו. וכונתו רש"י היא לטומאה בכלל, וקושטא נקט רש"י דרך הנך הכותבין בפרשה טמאין מה"ת ואיך דאין כתובין ממילא אין טמאין כלל, דמה"ת אין לטמאותם, ומדברנן נמי כיון דלא נאמרה בהם גזרה לטמאותם הם טהורים מכל וכל].

וא"כ נמצא לפי"ז דכל כלי מתכות מטמאים גם שאינם כתובים בפרשה [וב"ה נמי מודו בזה] אלא דאיסתפקא להו"א לב"ש בכלי נתר אם כלי חרס הם או כלי מתכות, וב"ה פשיטא להו דכלי חרס הם. [ועי' ירוש' הובא בר"ש פ"ח דכלאים מה"ה, ר"ח בשם ריו"ח ו' ספקות הן הצלף כאילו וכו' כלי נתר ככלי חרס כבית שמאי, ופר"ש כלי נתר וכו' ככלי שטף], אך שאר כלי מתכות גם הנך שאינם מכלל הו' מתכות האמורות בתורה מטמאים לכו"ע וכנ"ל. וצ"ב.

פרן הגד"ל לטו שליט"א

2 והגר"א באליהו רבה כלים פ"ב מ"א כתב על דברי התוספתא דלעיל, וששה ספיקות יש בכל התורה שעדיין בספיקון עומדין כו' כלי נתר ספק כלי חרס ספק כלי שטף, ובה"א כלי חרס ודאי מין חרס הוא.

בגמרא שבת דף ט"ו ב' אמרין דגזירת טומאת כלי זכוכית היא משום שתחילת ברייתן מן החול שזוניהו רבנן ככלי חרס. ואח"כ מייטנין בגמ' סברא דכי נשתברו יש להן תקנה שזוניהו ככלי מתכות [ויעוין בתוס' ד"ה אלא] ועו"ש להלן בסוגי', והנה כל זה בגדרי תקנתא דרבנן אבל מה"ת לא חשיבא זכוכית כמתכת. אמנם יעוין רש"י ר"ה י"ט ב' ד"ה וחכמים, וז"ל, טומאת כלי זכוכית דרבנן שאין כלי מתכות טמאין מן התורה אלא המנויין בפרשה וזהב והכסף והנחושת וגו'.

מתבאר מדברי רש"י דמה"ת זכוכית חשיבא מתכת, ומשום שהיא ניתכת, ויעו"ש ברש"ש מש"כ בזה ומה דמיייתי בזה ממנחות כ"ח ב' לענין מנורה דאף למ"ד דכשרה ממתכת מ"מ מן הזכוכית פסולה.

והנה בעיקר דברי רש"י דכלי מתכות שטמאין מן התורה הם רק אותם המנויים בפרשה יש להקשות מזה דתניא בתוספתא הובאה בר"ש פ"ב דכלים מ"א כלי נתר בית שמאי אומרים מטמאין מתוכן ומאזירין ככלי חרש ומאזיריהן ככלי שטף וכו'. יעו"ש.

והנה ככלי שטף היינו ככלי מתכות [ולא שייך שם ענין אחר].

1 וכו"מ בירושלמי ובגר"א שהובאו להלן שהוא מה"ת. ועי' חזו"א כלים סי' ג' ס"ק ט"ו.

דברי חכמים

הגאון הגדול ר' דוד פיינשטיין שליט"א

עוד בדינא דצמיד פתיל

בגליון הקודם הבאנו יסודו של אאמו"ר הגאון זצ"ל דצמיד פתיל מהני שתחשב הטהרה כאילו היא נמצאת במקום אחר, ולכן מועיל דינא דצמיד פתיל גם בבית המנוגע ובאוהל השרץ.

והנה הוקשה לאאמו"ר הגאון זצ"ל על יסוד זה, דאם כן יועיל צמיד פתיל אפילו בכלי המקבל טומאה, דבשלמא באוהל המת, דיש בו דין התפשטות טומאה ממקום למקום, וצריך גם לדין חציצה, שפיר בעי שיהא כלי שאינו מקבל טומאה, דבלאו הכי אינו חוצץ בפני הטומאה, ומתפשטת הטומאה בתוך הכלי חרס, אבל בבית המנוגע דהתועלת בצמיד פתיל היא רק לשוויי להטהרה כאילו היא נמצאת במקום אחר, ואין צריך שהצמיד פתיל יחצוץ בפני הטומאה, כיון שאין שם דין 'התפשטות טומאה', אם כן גם כלי שמקבל טומאה יציל בצמיד פתיל, ובמשנה בנגעים פ"ג מ"ב מפורש, דרך המציל באוהל המת, מציל בבית המנוגע.

ואמר אאמו"ר הגאון זצ"ל, דהרי דינא דהצלת צמיד פתיל הוא חידוש דין שחידשה תורה בכלים דנחשב כמקום אחר, דהרי אוכלין שגיבולן בטיט אינן ניצולין, וכיון דבאוהל המת אין כלי המקבל טומאה מציל, אם כן לא נתחדש דין 'הצלה' בכלים אלו, ולכן גם בבית המנוגע לא יועיל בהו דינא דצמיד פתיל, אף לשוויי מקום אחר. והיינו, דדינא דצמיד פתיל נאמר באוהל המת, וילפינן דגם לענין בית המנוגע איתא להך דינא דצמיד פתיל, וכיון שבאוהל המת – שהוא שורש הדין דצמיד פתיל – אין בכלים אלו דין הצלה, גם בבית המנוגע ליכא בהו דין הצלה.

ונראה דזהו ביאור דברי התוספתא המובאת בר"ש כלים פ"ח מ"ג, דכלי שטף שהוא מוקף צמיד פתיל, ונתון בתוך התנור, הרי זה טמא, שכל שאינו מציל באוהל המת אינו מציל באוהל השרץ. והיינו, דאף דמן הדין היה צמיד פתיל צריך להציל בתוך כלי חרס, מכל מקום מכיון שבאוהל המת אינו מציל, גם באוהל השרץ אינו מציל, וזה כהיסוד שנתבאר, דבכל האופנים של הצלת צמיד פתיל, אינו מועיל יותר ממה שמצונו בהצלה באוהל המת.

אכן בפשוטו כוונת התוספתא, וכן הוא בפירוש הרא"ש פ"ח מ"ו, דאף דכלי שטף אינו מקבל טומאה בתוך כלי חרס, דאין כלים נטמאים באויר כלי חרס, מכל מקום כיון דבאוהל המת כלי שטף אינו מציל, דשם הוא מקבל טומאה, על כן לא נאמר בכלים אלו דין הצלה גם באוהל השרץ, אמנם לפי דברי אאמו"ר הגאון זצ"ל, גם אם היה כלי שטף מקבל טומאה באוהל השרץ, מכל מקום היה צריך להציל משום דחשיב 'מקום אחר', דלענין זה לא איכפת לן אם הכלי מקבל טומאה, אלא דכיון שאין כלי שטף מציל באוהל המת, אינו מציל גם באוהל השרץ. [וצריך לומר, דגם באוהל המת עצמו אין הצמיד פתיל מועיל אפילו להחשיבו מקום אחר, דכיון דבאוהל המת צריך גם לדין חציצה. ובכלים אלו ליכא דין חציצה, לא נתחדש בהו דין ההצלה דצמיד פתיל כלל].

והנה מכבר טענו לי, דאין ראייה מדברי התוספתא ליסוד זה דדין ההצלה דצמיד פתיל

המשך בצמ"ג וד'

הגאון הגדול ר' איתמר גרבו שליט"א

פרק י' משנה א'

בדין צ"פ בשאר כלים הטהורים

בהא דמבואר במתני' דכל הכלים הטהורים מצילין בצ"פ, עיין בר"ש וברע"ב שהביאו דבספרי מרבין לה מדכתיב וכל, אמנם הרמב"ם בפירושו כתב דילפי מק"ו דאם כ"ח שמק"ט מתוכו מציל, כ"ש שאר הכלים, וכ"כ בפכ"א מהל' ט"מ ה"א. ובתניו"ט תמה ע"ד הר"ש והרע"ב דל"ל קרא הא איכא ק", ובספרי גופא איכא הק"ו והדרשא, וכתב דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, ועיין בהגהות הגר"א שם בספרי דלדבריו ליכא בספרי הדרשא דוכל, ועי"ש בנצי"ב. [ועיין עוד בספרי וזוטא דמבואר שם דס"ד דרך דבר המק"ט מציל דומיא דבית המנוגע, וע"ע בתוס' אנשי שם].

ולכא"ו י"ל בזה דהא דבעי קרא היינו משום דס"ד דכלים הטהורים כיון דל"ה כלי לקב"ט ל"ל חשיבות כלי להציל בצ"פ, דהרי אין מצילין בצ"פ אלא כלים כדתנן ברפ"ק דידים (מ"ב), ובפרה (פ"ה מ"ה), ועי"ש בפרה דתנן דכל הכלים מקדשים אפי' כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה, וכתב הר"ש דהרבותא היא דאע"ג דלא מקבלי טומאה אפ"ה הוי כלי לענין קידוש מי חטאת, ואפשר דע"ז בעי ריבוי דחשיבי כלים לענין הצלת צ"פ [ומתבאר לפ"ז דהא דנתמעטו מקב"ט היינו משום דל"ל חשיבות כלי לענין טומאה, ולא דהוי גה"ל בעלמא], ויעו"ש בתוס' ב"ב דף כ"ב ע"א ומנחות דף ס"ט ע"א דמבואר בדבריהם דפיל שבלע כפיה מצרית, גם אם נעשה בזה כגללים מ"מ עדיין מקבל טומאה, אע"ג דכלי גללים אין מק"ט, משום דכל הכלים אין מטומאתן אלא בשינוי מעשה, וצ"ע טובא דמאחר דנעשה כלי גללים שאינם מק"ט, א"כ מה זה שייך להא דכל הכלים אין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה הא סו"ס כלי גללים האו דל"ש ביה קב"ט, ויעו"ש בחידושי הריטב"א שתמה בזה, אמנם אם נימא דהא דכלי גללים אין מק"ט הוא משום חסרון חשיבות כלי שלהם, י"ל דכיון דחל כבר בכפיה זו תורת כלי עץ, ואי לה חשיבות כלי, תו לא פקע מינה החשיבות כלי, ומש"ה מק"ט], ולפ"ז יתכן דכל הריבוי בעי דוקא לכלי גללים וכלי אבנים ואדמה, אבל כלי הנעשה מדבר הגדל בים, י"ל דא"צ בזה ריבוי, כיון דל"ה משום חסרון חשיבות אלא גה"כ דאית ליה טהרה עמש"כ לקמן פי"ז מ"ג מדברי הראב"ד בתו"כ, וכן בפרה פ"ה משנה ה' לא הוזכר החידוש דכלי הנעשה מדבר הגדל בים אפשר לקדש בו, עמש"כ שם במס' פרה. **ואפשר** לבאר עוד דכיון דיסוד דין צ"פ הוא דמחלק מקום בפנ"ע, א"כ הוה ס"ד דרך כ"ח דאית ליה חשיבות תוך מחלק מקום בפנ"ע, משא"כ שאר כלים דל"ל חשיבות תוך לא יחלקו מקום, ועי"ז בעי ריבויא דאף כל הכלים מצילים. [ולפ"ז בעי הריבוי גם על דבר הגדל בים דמציל בצ"פ].

ובתוס' אנשי שם הביא לפרש דהפסוק בא לומר דכל הכלים הטהורים נמי אין מצילים אלא בצ"פ, ולא סגי בכיסוי נסר, [והנה דעת הר"ש (אהלות פ"ד מ"א) דכלי הבא במידה מציל בכיסוי נסר וא"צ צ"פ, והתניו"ט בספ"ט דאהלות (מט"ז) נקט דה"ה בכל

המשך בצמ"ג

ואהכי מציל כל שתחתיו עד התהום לפי שהוא מדין אהל, ע"ש.

משנה ב'

במה מקיפין וכו' אין מקיפין לא בבעץ ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד, והיינו כדפי' הרע"ב שאינו נדבק יפה, וכ"כ המהר"ם רפ"ט דאהלות הטעם לפי שקשה על קשה אינו נדבק יפה, וכיו"ב מבואר באלה רבה לעיל פ"ט מ"ז דצמיד היינו החיבור ופתיל היינו הכיסוי, -וזהו גם כוונת רש"י בפרשת חקת וע"ש בפי' המזרחי, וכ"ה ברש"י חולין דכ"ה,

והנה התו' שבת דצ"ו א' הק' על רש"י דס"ל דאין נקב מקלקל בצמ"פ הא אין מקיפין בבעץ מפני שהוא פתיל ואינו צמיד משמע דבנקב כל שהוא נכנסת טומאה, ומוכח דס"ל לתו' דטעמא דבעץ לפי שיש כאן נקב כל שהוא, וכ"ה שם ברמב"ן, וע"ש שתי דרכי פיו אפי' נקב כל שהוא מקלקל וכדלעיל, וע"ש דגרס בהיפך מפני שהוא צמיד ואינו פתיל, והיינו שהוא אמנם מודבק יפה אבל אינו מכסה כראוי לפי שיש בו עדיין נקבים.

משנה ג'

מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת ר"א מצלת וזכ"א אינה מצלת, רוב הראשונים פי' מחולחלת דהיינו מתנדנדת ואינה יוצאת, אבל הראב"ד בפכ"ב מטו"מ הל"ח פי' דהיינו שאינה ממורחת אלא תחובה ומהודקת שאינה נשמטת דוגמת הברגה הנהוג היום ובוה נחלקו אי הוי בצמ"פ, וצל"ב הן להראשונים הנ"ל והן להראב"ד כמאי פליגי, והנה להראשונים הנ"ל נראה בס"ד בטעם הפלוגתא דבכה"ג אין הסתימה נחשבת חלק מדפנות הכלי מחמת שאינה הדוקה לגמרי והיא מתנדנדת אבל עכ"פ הכלי מכוסה לגמרי כיון שאין הכסוי יוצא, ונחלקו בהא אי צמ"פ בעי שיחא כל סתום או דסגי בכלי מכוסה ורק דכיסוי שאינו מהודק אינו נחשב כיסוי והוי כלי פתוח שמונה עליו איזה דבר אבל בכה"ג שהכיסוי צמוד ואינו יוצא שפיר הוי כיסוי, ולר"י סגי בהא ואילו לרבנן בעי שיחא סתום ולא סגי בכיסוי, ויעוי' בראב"ד שכ' לבאר טעמא דרבנן לפי שדרך תשמישה הוא זה, וצל"ב כוונתו, ואמנם להנ"ל נראה דזהו נמי המכוון דהפלוגתא היא אי סגי בכיסוי או דבעי סתימה, אכן הגדר בסתימה הוא שאין הכלי משמש וכד' המהר"ם בפ"ב דאהלות מ"ב ואינו נחשב כלי משמש דכלי סתום אינו כלי משמש, אבל כלי מכוסה כלי משמש הוא וזמ"ש הראב"ד דדרך תשמישו בכך והיינו דזה גופא הפלוגתא אי סגי בכיסוי או לא כיון שדרך תשמישו בכך ואהכי בעי סתימה ולא סגי בהברגה דהגם שהוא סתום מ"מ דרך תשמישו בכך.

והנה המהר"ם רפ"ט דאהלות מפרש למחולחלת שהי' בה נקבים ופקקם בקש והסתימה אינה תקועה בחוץ, ותמה דהכא מבואר דאינו מציל ובפרק כוורת מבואר דמציל, ותי' דהכא מיירי כשכולה באהל המת הילכך לא חשיבא סתומה מלהיות טומאה קודמת לפתחה, אבל התם מיירי כשהפתח מחוץ לאהל המת ונקב זה בכה"ג אינו מכניס טומאה, וע"ש שחילק עוד דבכ"ח שיש בו גומות אין הסתימה נדבקה יפה ובכלי עץ היא כן נדבקה, אבל עכ"פ חילוקו הראשון הא צ"ב, ואמנם גם בזה נראה בס"ד הביאור כהנ"ל שאינו סתימה אלא כיסוי ואהכי היכא שהפתח בפנים וטומאה קודמת לפתחה ממילא בזה ס"ל לרבנן דכל שאין הפתח סתום ועדיין שם פתח עליו הטומאה נכנסת לשם ולא יועיל לו כיסוי, אבל היכא דהפתח בחוץ בזה ליכא טענה דטומאה קודמת לפתחה דהטומאה נכנסת רק דרך הפתח וכד' המהר"ם שהובאו בספ"ט דשיטתו דטומאה נכנסת רק דרך פתח, אלא דכשיש נקב בטל המחיצה הכללית של הכלי ובוה כל שהנקב מכוסה אין כאן נקב.

היה בית אצבע שלה שוקע בתוכה וכו', הגר"א פי' דקמ"ל מגופה לאו כלי היא ואינה מצלת מדין תוך תוכו כמו בסרידה דלעיל, אבל הר"ש פי' דמיירי במחולחלת דבכה"ג אינה מצלת, וזה צ"ב דממ"נ אי הוי תוך תוכו למה יגרע במחולחל, והרע"ב כתב הטעם במגופה דמגופת החבית כחבית דמיא, ותימה דאדרבה הרי שנינו לעיל דמגופת החבית אינה חיבור, ואמנם להאמור נראה בס"ד דכל עיקר חידושה דמתני' הוא רק לר"י דהא מאחר דמגופה זו מועלת לר"י בתורת צמ"פ א"כ לכאור' מה שבתוכה הוי כחוץ לכלי דהוא נמצא מעבר לסתימה מחוצה לו ואהא קמ"ל דאינו כן דכיון דהוא רק כיסוי ולא סתימה ממילא הוי כחלק מהכלי לענין זה שאינו תוך נפרד, ובוה א"ש מאי דלא הביאו הרמב"ם כלל דלרבנן ליכא בזה חידושה דכיון דאינו מציל בצמ"פ ממילא פשיטא דאין כאן תוך תוכו כיון שאינו כלי שיש לו תוך כבסרידה דלעיל.

משנה ד'

הכדור והפקעת של גמי וכו' מלמעלן ומלמטן וכו', כתב הגר"א דסגי או בעליונו או בתחתונו ששוב הוא כבר סתום, אבל הר"ש כתב דבעי גם מלמעלה וגם מלמטה, וצ"ב אמאי בעי לתרווייהו, והרא"ש הוסיף עוד דממרח מפי החבית עד למעלה סביב, ואמנם הביאור בזה נראה בס"ד דאם הוא עצמו אינו ממורח בכולו ממילא אדרבה הוי כיסוי של הכלי ונעשה לחלק מהכלי ולכן סתימת חציו לא תועיל דדמיא למחולחלת

בר חציצה הוא הא תבוא לו טומאה דרך דופנותיו וכולו כמאן דלית', ותו דלו יהא דהכלי עצמו חוצץ, אבל הא ליכא למימר דדינא דצמ"פ דהוא חציצה גמורה וכאילו אינו באהל המת דא"כ אמאי אין צמ"פ מציל על הטומאה, אכן ודאי גם אחר הצמ"פ עדיין הוא באהל המת ורק דיש כאן מחיצה וזה מועיל לענין דאין הטהרות נטמאים מהטומאה הבאה להם מעבר למחיצה וכד' הגר"ח הנודעים,

ונמצא דלהצלת צמ"פ בעי' לתרת', הן שיחשב מחיצה והן שמחיצה זו מועלת שלא יטמא מה שבתוכה ממה שבחוצה לה, והשתא יסוד ההלכה דבכלי שטף ליכא הצלה דצמ"פ הוא דמאחר דכלי שטף הוא דבר המקב"ט מגבו ממילא אינו יכול לחוץ דכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, ואין דופנותיו דבר הראוי לחצוץ הגם שבפועל לא נטמא, אכן בכ"ח שפיר חייך דדופנותיו הא לאו בני קבולי טומאה נינהו, ותוכו נמי חייך דהא מוקף צמ"פ, והיינו טעמא דככתב התו"ט בפ"ב דאהלות בשם מהר"ם מרוטנבורק דכלי חרס מוקף צמ"פ אין לו פתח ואין ראוי להשתמש בו כך והו"ל כאבנים בעלמא יעו"ש דאין לו דין כלי לגבי לחוץ בפני הטומאה, והיינו דכשהוא מוקף צמ"פ הוי תוכו כמאן דלית' בתורת כלי וממילא שוב הוא חוצץ, וזולת זאת מהני הצלת הצמ"פ שאין הטומאה מטמאה את מה שמעבר למחיצה, דאחר שיש כאן דין מחיצה אזי הלכתא הוא דהגם שהוא באהל המת אינו נטמא ממנו וכד' הגר"ח הנודעים, ונמצא לפ"ז ממילא דכלי גללים אבנים ואדמה דאינם מקבלים טומאה כלל שפיר חייצי, ולפ"ז נחא בס"ד מאי דאיכא לזה הן קרא והן ק"ו כמבואר בספרי דאיכא גם קרא וגם ק"ו לגבי שאר כלים, ולהאמור נחא מאד בס"ד, דהא בעי שהצמ"פ יועיל לתרי מילי, הן לכך שהכלי יחוץ והן לכך שיועיל שלא יטמא מה שבתוכו ממה שבחוצה לו, ומק"ו דכ"ח שמענו שהוא חוצץ כיון דהוא לאו בר טומאה כלל, ומקרא שמענו דחציצה גם בכלים אלו מועלת, ומשא"כ כלי שטף דלאו בני חציצה נינהו כלל.

היו כפויין על פיהם מצילין כל שתחתיהן עד התהום ר"א מטמא, ונאמרו בזה ב' ביאורים, שי' הר"ש והראב"ש כאן והראב"ד בפכ"א מטו"מ הל"ג דמיירי שמירחה בטיט בחיבורה לקרקע ומציל כל שתחתיה בגומא עד התהום וה"ה אם היתה סגורה לעצמה בצמ"פ ומונחת בכפיה בהיפך, ולר"א אינו מועיל בכה"ג, והוא צ"ב לשני הצדדים, דלת"ק צ"ב דאמאי מציל על מה שבגומא שמתחתיה והרי צמ"פ אינו מציל אלא על תוכו ולא על מה שחוצה לו, ומאיידך צ"ב לר"א בסגור בפנ"ע ומוטל בהיפך אמאי אינו מציל וכי היכן נאמר דלהצלת צמ"פ בעי' שהכלי יעמוד במישורין, ומה טעם בזה, אמנם שי' הרמב"ם שם דהכא מיירי ללא מירוח טיט כלל רק דכל כפוי מציל מדין אהל בפנ"ע, ואהל בתוך אהל האהל הפנימי מציל על מה שבתוכו, ואמנם ה"מ בכל הכלים, אבל בכ"ח אינו מציל לפי שכ"ח אינו נעשה אהל, ואפי' אם ימרח צמ"פ לא יועיל דצמ"פ על פיו ולא על גבו אמר רחמנא, והטעם דאינו מועיל בכ"ח שאינו נעשה אהל לפי שהוא יטמא דרך פיו, ואינו מובן מה זה טעם שלא ייחשב אהל, ועוד צ"ב דבתוספתא מבואר דכלי שאין בו טע"ט אינו מציל בכפוי, והשתא התינה להרמב"ם דהוא מדין אהל נחא דפחות מטע"ט אינו אהל, אבל להחולקים וס"ל דהוא מדין צמ"פ למ"ל טע"ט ומ"ש מכל צמ"פ דלא בעי טע"ט, יעוי' ברכות דכ"ג א'.

אבל הביאור בזה נראה בס"ד, דצמ"פ מציל מתורת מחיצה כשהוא אהל, כלומר שכיון שהכ"ח הזה מוטל ע"ג הגומא ומירוח בטיט או בכל דבר המתמרח אליו ממילא הוי כל המחיצות הללו מתחתית הכלי עד תחתית הבור דבר אחד ויש כאן מקום מוקף צמ"פ, ונהי דאינו כלי אחד אבל הוא עכשיו מקום אחד, ונאמר בזה שכשם שכלי מוקף צמ"פ ניצול כך גם מקום המוקף צמ"פ ניצול, ואהכי בעי שיחא בכלי הזה טע"ט שיוכל ליחשב כמקום דאלא"ה כלי בעלמא הוא ואינו יכול להצטרף ליחשב מקום, אבל ר"א ס"ל דצמ"פ אינו מציל על מקום אלא על כלי שהצמ"פ סוגר את תוכו של הכלי שעתה הוא משמש בפנ"ע, ולדידי' הצמ"פ אינו חלק מהכלי אלא שהוא במציאות סוגר וחוצץ ומפסיק בין תוך הכלי לחוצה לו, ואהכי בעי' שיעמוד ישר דכשהוא הפוך ומוטל על פניו הרי אינו יכול להשתמש בו בתוך ממילא אין הצמ"פ עכשיו מחיצה לתוכו לשמש בפנ"ע כי עכשיו אינו משמש כתוך, וזה לרוב הראשונים.

אבל להרמב"ם הכא הוא מדין אהל וכ"ח אינו נעשה אהל לפי שהוא יטמא דרך פיו, כלומר דכיון דתוכו הוא הטמא ואינו מופרד בצמ"פ מאהל המת שסביבו ממילא התוך שלהם תוך אחד הוא ואין כאן אהל בתוך אהל אלא אויר אחד משותף להם ואהכי אינו מציל, ועוד דכלי שטף שגופו הוא הטמא אזי בכפוי גופו משמש עכשיו כאהל מלבד מה שהוא כלי, ואהלים חוצצים, אבל בכ"ח שפיו מכניס את הטומאה ופיו לעולם לא ייחשב אהל כי הוא משמש לעולם ככלי ממילא אינו מציל.

ואמנם רבינו חיים הלוי בפ"כ מטומאות מת ביאר באופן אחר, דגם להחולקים על הרמב"ם הצלת כפוי הוא מדין אהל, ורק דהא דאהלים מצילים ילפי' לה בק"ו מצמ"פ, ומה"ט מציל רק על הטהרה ולא על הטומאה והשתא נחלקו בהא דצמ"פ בעי מירוח אם טעמו הוא משום דללא זה אינו נחשב צמ"פ וממילא זה שייך רק לצמ"פ ולא לאהל ואהכי אהל מציל בכל גווני, או דהוא דין בהצלה דללא מירוח אינו מציל וממילא גם אהל הנלמד מצמ"פ אינו מציל ללא מירוח, ואהכי לכו"ע בעי טע"ט

המשך דברי חכמים האגון הגדול ר' איתמר גרצון שליט"א

תלוי בדיון הצלתו באוהל המת, דיש לומר דכוונת התוספתא, דאף דכלי שטף אינו מקבל טומאה באוהל השרץ, מכל מקום מכיון שמקבל טומאה באוהל המת, סגי בהכי לחושבו 'כלי המקבל טומאה' גם לענין אוהל השרץ, (ובמקום אחר כתבנו לדון בזה, אי סגי מה דראוי לקבל טומאה במקום אחר, לחושבו 'דבר המקבל טומאה', ועיין תוס' שבת דף פ"ד ע"ב סוף ד"ה מי).

ואם כן לפי מה שנתבאר דבבית המנוגע ובאוהל השרץ, דליכא בהו דין 'התפשטות טומאה', היה צריך שיועיל צמיד פתיל אפילו בכלי המקבל טומאה, דעל ידי הצמיד פתיל חשיב כמקום אחר, תיקשי מנא לן לומר דבכלי שטף דלא מהני בהו צמיד פתיל להציל באוהל המת, בזה מהני צמיד פתיל להציל באוהל השרץ, כיון דליכא כללא דרך מה דמציל באוהל המת, מציל באוהל השרץ.

אלא דבאמת מבואר בדברי הראב"ד בפכ"ב ה"ב, דכלי המוקף צמיד פתיל באמצעו, ויש לו תוך למעלה, אינו מציל, כיון שהכלי נטמא על ידי התוך שלמעלה מהצמיד פתיל, והוה

המשך דברי חכמים האגון הגדול ר' איתמר גרצון שליט"א

כלים הטהורים דסגי בכיסוי נסר וא"צ צ"פ, ועיין חזו"א (אהלות סימן ד' סק"ו) שכ"כ בדבריו. (וביאור הדבר כתב בס' משנת ר' אהרן (טהרות סימן ל"ז סק"י"ח) דרך בכ"ח בעי צ"פ כדי להפקיע ממנו תורת כלי המק"ט, ונתבאר באהלות שם), אמנם פשוט לישנא דמתני' משמע להדיא דכל הכלים הטהורים בעי צ"פ ולא סגי בכיסוי נסר, וכ"כ חזו"א (אהלות סי' ב' סק"ט ט"ו), ודברי הר"ש קיימי רק בכלי הבא במידה, וכן נקט בחידושי רבינו חיים הלוי (פי"א מט"מ ה"ה עמ' 73 בסוד"ה והן), ועיין להלן עוד בזה. וע"ע בתוס' אנשי שם מש"כ בריש דבריו מהזית רעיון.

ביסוד דין צ"פ דצריך לבטל השם פתח

מתני' אין מקיפין לא בבעץ ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד. והיינו דכיסוי גרידא הוא ואינו מחובר ומדובק, והנה בא"ר לעיל (פ"ט מ"ז) כתב דפתיל הוא הכסוי למעלה, וצמיד הוא החיבור שבין הכלי לפתיל, וכתבו הרש"ש והתפא"י (שם יכין אות נ"ט) דרש"י עה"ת פי' איפכא, דפתיל היינו החיבור, ותמהו ע"ד רש"י ממתני' דהכא דמוכח דצמיד היינו החיבור, אמנם בחידושי הרמב"ן בשבת (דף צ"ה ע"ב) הביא הגירסא במתני' מפני שהוא צמיד ואינו פתיל, והוא כדברי רש"י עה"ת, אמנם רש"י בחולין (דף כ"ה ע"א) כתב דפתיל הוא המנופה, וצמיד דמוצמד לכלי, והוא כדברי הגר"א וסתר למש"כ בפירושו עה"ת.

והנה בטעמא דמתני' דבאינו צמיד לא מהני, משמע מדברי הרמב"ם בפירושו והרא"ש והרע"ב דהלכה היא בדין צ"פ דצ"ל מדובק ואם הכיסוי אינו מדובק לא מהני, אמנם יעוי' תוס' בשבת (דף צ"ו ע"א ד"ה ולענין) שתמהו עמש"כ רש"י דאין טומאה נכנסת דרך נקב, ממשנתנו דמוכח דטומאה נכנסת דרך נקב, [וכוונתם, דבשלמא לשיטת ר"ת דטומאה נכנסת דרך נקב, אלא דבעי שיעור נקב דמוציא זית וכונס משקה, י"ל דהכא שהנקב הוא בפתח נכנסת אף בכ"ש, אבל לפ"ד רש"י דאין טומאה נכנסת דרך נקב, א"כ אמאי הכא נכנסת טומאה בנקב כ"ש]. ויעוי' שם בתוס' שתיירו דכשהוא בפתח אזי הטומאה נכנסת גם דרך נקב קטן, והיינו דהפתח צ"ל סתום כולו, ולכן אם נשאר נקב קטן נכנסת שם הטומאה, וכ"כ הרמב"ן שם, ומבואר דהתוס' פירשו דהטעם בהא דכשאינו צמיד (2) לא מציל הוא משום דעדיין איכא נקבים קטנים, ולכן הטומאה נכנסת דרך הנקבים.

אולם בדברי הרמב"ם והרא"ש נראה דהיכא דאינו מדובק ל"ח כלל צ"פ, ולא משום דהטומאה נכנסת דרך הנקבים, אלא דל"ה כלל צ"פ.

וביאור דבריהם הוא, דיסוד הדין דצ"פ הוא דצריך לבטל השם פתח מהכלי, דהדין בכ"ח דטומאה משכמת לפתחו, וע"י הסתימה מתבטל השם פתח בכלי, [ובפרט להמבואר בחידושי רבינו חיים הלוי פכ"ב מט"מ ה"ב דיסוד דין הצלת צ"פ הוא דין הצלת תוך, דתוכו ניצול, ול"ה משום דהכלי מונע כניסת טומאה לחללו, אלא דאיכא בזה דין הצלת תוך, עמש"נ בארוכה לעיל רפ"ט), וא"כ הביאור הוא דכלי שפתחו סתום ניצול, ולכן ניצול מה שבתוכו, ולכן בעי שיהא ממורח דבלא"ה לא חשיב פתחו סתום, דאע"ג דאיכא כאן מגופה המונעת כניסת הטומאה, מ"מ מאחר דיסוד ההצלה הוא מה שחשיב הכלי סתום, וכאין לכלי פתח דמי, א"כ בדליכא מירוח לא חשיב דהכלי סתום, ומה"ט נכנסת בו הטומאה.

ויעוי' מ"ש המהר"ם באהלות (פי"ב מ"ב) דאע"ג דאהל הנסמך ע"ג כלים אינו חוצץ, מ"מ אם נסמך על כ"ח המוקף צ"פ חשיב כנתון ע"ג אבנים, כיון דהכלי מוקף צ"פ ואין לו פתח ואין ראוי להשתמש הו"ל כנתון ע"ג אבנים שאינן כלים וחוצץ [והובאו דבריו בתש"נו"ב תנינא יו"ד צ"ד], הרי מבואר חידוש גדול דכלי המוקף צ"פ חשיב כאין לו פתח ול"ה כלי, ולכא"ו יסוד הדבר נלמד מהא דצ"פ מציל, והיינו דחשבה אותו תורה כמי שאין לו פתח, וע"כ צ"פ מציל.

ויעוי' עוד בדברי הר"ח (המחודשים) בשבת (דף ט"ז ע"ב), והוב"ד בראב"ן (דכ"ח שנטמא מגבו, גבו מיהא טמא, (ומיעוטא דכ"ח מטומאת גב לדידיה היא רק דכשנטמא גבו לא נטמא תוכו) ונתבאר לעיל רפ"ב, ואפ"ה כשהוא מוקף צ"פ אין נטמא כלל, והיינו דע"י היקף צ"פ חשיב כמי שהכלי ל"ה כלל בר קב"ט, ע"ע מש"כ במשנת ר' אהרן (טהרות סי' ל"ז סק"י"ח) בביאור לא דבכ"ח לא מהני כיסוי נסר ובשאר כלים הטהורים מהני כיסוי נסר, [אלא דצ"ע טובא בזה מהא דכ"ח המוקף בצ"פ נטמא בדיוטס הוב, וכמו שהוכיחו התוס' בשבת (פ"ד ע"ב), ועוד, דהלא הא פשיטא דאם שרץ מת בתוך כ"ח המוקף צ"פ ודאי יטמא הכלי, וע"כ דכלי המוקף צ"פ חשיב עדיין כלי לקב"ט, אך עכ"פ לגבי הצלת צ"פ ודאי י"ל כן דיסוד הדין הצלה הוא משום דחשיב שאין לו פתח, ולכן בעי מירוח דחשב דאין פתח לכלי וכש"נ].

הערות ממרן הגר"ד לנדרו שליט"א

① יל"ע ממתני' מס' נגעים פי"ג מ"ב, כל המציל צ"פ באהל המת מציל מוכסה בבית המנוגע, ולתו"ט הכוונה דיש לו הצלה דצ"פ, (והיינו אף בהנך דבעי צ"פ בכיסוי דכפישא), מציל מוכסה בבית המנוגע (דמבולחו מציל בכיסוי דכוותי' באהל המת בעי צ"פ), [א"ה ע"י ספר זכר טוב"ס צאת כ"א]

האם ניתן לומר דיש לחלק בין כלים טהורים שיש בהם טע"ט דסגי בכיסוי הו"ל אוהל בפנ"ע, לאין בהם טע"ט דל"ה אוהל בפנ"ע ולכן בעי צ"פ ושעון בדיקה בדיני אהלות ע"כ.

② לכ' אי לא הוה בעי צמיד פתיל היה מהני דאין כאן נקב מוחמת הפתיל המונח ע"ג הכלי, אלא השתא דבעי צמיד בעי שלא יהא נקב כל 3 שהוא בין הצמיד להכלי.

③ עי' באוכלים טמאים שאין מקבלים השתא טומאה משום דינא דשבע ליה טומאה ואולי תלי' בראוי לקבל טומאה.

דו"ק לפי"ו להקיק באוכלין טמאין שנפסלו מאכילת אדם דלא פקעא טומאתן ואינם מקב"ט (לש"י הרמב"ם) וצ"ע במה שצויין להלן בסוה"ד, וכן כלי כי ההוא דשבת נ"ח לש"י רש"י דלא פרחא טומאה אך אינו מוק"ט להבא [ועוד דכוותי' במקו"א], נמי יהי לכיסוי בצ"פ [ועי' כשיש בפה הכלי רוחב טע"ט].

ונראה להוכיח יסוד זה נמי מהא דמבואר במשנה ג' מגופת החבית המוחלחלת ואינה נשמטת, רבי יהודה אומר מצלת, וחכ"א אינה מצלת. והנה הר"ש הרמב"ם הרא"ש והרע"ב פירשו דמוחלחלת היינו מותנענעת ומתנדנדת, וכ"כ ביד (פכ"ב מט"מ ה"ט), ולכא"ו צ"ע כיון דמתנדנדת הרי אינה דבוקה היטב והיאך מצלת, ועיין ברש"ש שכתב דאיירי בעשויה ע"י הריצין ולכן אינה נשמטת כלל ואפ"ה לא מהני לחכמים כיון דמתנדנד, ועיין חזו"א (כלים סימן י"ג סק"א) שהאריך בזה, ולכא"ו צ"ע כיון דאינו נשמט אמאי ל"ה צ"פ, ועיין משנ"א. ולכא"ו מבואר בזה נמי מש"נ דיסוד הדין צ"פ הוא לבטל השם פתח, ולכן ס"ל לחכמים דכיון דמתנדנד, לא חשיב דנתבטל השם פתח ולכן אין מציל.

והנה המהר"ם בפירושו לאהלות (פ"ט מ"א) כ' דהא דל"מ מוחלחלת היינו דוקא בפתח החבית, אבל בסותם נקב מהני נמי היכא דמוחלחל, והביאור הוא דבפתח לא בטיל שם פתח, אלא בסתימה גמורה, אבל נקב כ"ה דסותמו כבר לא חשיב נקב וממילא חוצץ גם היכא דמוחלחל.

אמנם הראב"ד בהשגות שם כתב ע"ד הרמב"ם: א"א כן פירש הרב היוני ז"ל (עיין רמב"ם פרנקל במקו"צ דכוונתו לר"י מלכי צדק), ולפי לשון המשנה נראה לי בה פירוש אחר וכו' פירוש המגופה חלולה ופי' החבית נכנס בה והיא מהודקת שאינה נשמטת מאליה ר"י אומר מצלת בלא מירוח, וחכ"א אינה מצלת שדרך תשמישה הוא זה וכו' יעוי"ש, ומבואר בראב"ד דאיירי בכיסוי כעין פקק דסוגר החבית היטב, ואפ"ה לא מהני לחכמים מאחר שדרך תשמישה הוא. וביסוד סברתו נראה דמוכח כש"נ לעיל דיסוד דין צ"פ הוא לבטל השם פתח, וע"ז אמרינן כיון דהוי דרך לא חשיב דנתבטל השם פתח, דאדרבה כ"ה דרכו לסוגרו ולפתחו, ולא בטיל מיניה שם פתח בהכי.

מבואר במתני' דאם הסתימה מקבלת טומאה ליכא הצלת צ"פ, ויעוי' בחידושי הגר"ח על הש"ס בענין מיןקת של חרס שכ' לבאר בדברי הרמב"ם דבצ"פ גם אם הסתימה היא מכ"ח טמא מציל, דעיקר המציל הוא התוך ואם התוך הוא טהור סגי, והסתימה כמו דא"צ שתהא כלי, ה"נ א"צ שיהא טהור (ועי"ש שביאר כן לגבי מיןקת, ולגבי הדין דמבואר בפ"ח מ"ו דמהני הסתימה גם כשהוא טמא) וכתב שם: והא דמבואר בדברי הרמב"ם דאוכלין המוכשרין אין חוצצין, (והוא דינא דמתני' והובא ברמב"ם פכ"ב ה"ח) הוא רק בדברים המקבלים טומאה מגבו, (3) אבל כ"ח דאין מק"ט מגבו ורק משום דכלי טמא אינו מציל יעוי"ש, וביאור הדברים הוא דהיכא דעייילא ביה טומאה מאהל המת ל"ש כלל חציצה, דהטומאה נכנסת שם. [ועיין חידושי ר' שמואל ב"ב סימן ט"ו שהאריך לבאר דהיכא דעייילא ביה טומאה הוי עוד הלכה לבד מההלכה דדבר טמא אין מציל, ונתבאר עוד בס' טהרת כלים ח"א סימן כ"ד]

המשך בצ"ע

משך דבר

אלו כלים מצילים בצמיד פתיל ואופן ההצלה.

כלי חרס וכלי נתר³ וכל שכן כלים שאינם מקבלים טומאה כלל הרי הם מצילים בצמיד פתיל⁵

ואלו הן כלים שאינם מקבלים טומאה כלל⁶

כלי גללים⁷, כלי אבנים, כלי אדמה⁸, כלים העשויים מעצמות הדג ועורו⁹, או מעצמות חיה שבים ועורה¹⁰, וכלי עץ הטהורים¹¹.

כיצד מצילים

סתיומת הצמיד פתיל היא בין על הפתח שבראש הכלי ובין על הנקבים¹² שבצידו.

כלי שהקיפו בצמיד פתיל כדון והכלי מוטע על צידו מציל לכו"ע, אבל אם הפכו על פיו, לדעת ר' אליעזר אינו מציל¹³, ולרבנן גם כפוי מציל על מה שתחתיו עד התהום¹⁴.

על מה מצילים

מן התורה כלי מציל על כל מה שבתוכו, ורבנן גזרו על כלי חרס שלא יציל אלא על אוכלין ומשקין וכלי חרס, ולא על שאר כלים¹⁵

משנה ב'

במה מקיפים

סתיומת פי הכלי היא בדוקא על ידי מין המתמרח, כגון סיד, גפסים, זפת, שעווה, טיט, צואה, חומר, חרסית, אבל מינים שאינם מתמרחים כגון בעץ (בדיל) או עופרת, אינם מצילים, כיון

(ע"פ רש"י פ"ט מ"ז).

ויש ליישב דרש"י גרים איפכא במתני' שהווא צמיד ואינו פתיל, וכגירסת הרמב"ן שבת צ"ה: (משנת טהרות)

17 מהדק הכיסוי על הכלי ומדביקו אבל אינו מתמרח, ויפרד מן הכלי

(פי הרא"ש וכו"ז בפיחמ"ש להרמב"ם).

ומבואר שמה שהצרכו להקיף דוקא על ידי מין המתמרח הוא בשביל שהכיסוי יתא דבוק בחזק בלתי נפרד.

אמנם בתוס' שבת צ"ו. מבואר שמה שהצרכו להקיף דוקא על ידי מין המתמרח הוא מכדי שלא יישאר נקב כל שהווא שאינו סתום (מורנו הגרא"ג שליט"א דברי חכמים גליון זה, וראה במשני דבר ממון הגר"ד

לנדו הערה 2 מה שכתב על דבריו)

18 (ר"ש ורע"ב).

וכל זה הוא משנה ראשונה האומרת אסור לגרום טומאה לחולין שבא"י והעיקר הנכון והוא משנה אחרונה מותר לגרום טומאה לחולין שבא"י וכו' (רמב"ם בפיחמ"ש) וראה נדונים בפרק.

19 דחשיב ליה צמיד פתיל הואיל ואינה יוצאת (ר"ש ורע"ב)

20 דכיון דמתחלחלת לאו צמיד פתיל היא (שם). ובביאור מחלוקתם

ראה דברי חכמים ממורנו הגרא"ג שליט"א, וראה נדונים בפרק.

21 דמגופה לאו כלי היא ולא הוי תוך תוכה דומיא דסרידה דפ"ח (אליהו רבא)

ועי' לעיל ס"י ס"ק' מבואר דסרידה חשיב תוך לענין קב"ט [לענין שאר כלים דבעינן מיטלטל מלא וריקן] אלא שאין לו תוך קיים והלכך אינו מציל מיד כ"ח אבל הכא יש למגופה תוך מתקיים אלא שאין לה תוך משתמש (חזו"א ס"י ס"ק' ג).

22 גבי שרץ במגופה אמרו חכמי טומאה, ובשרץ בחבית אמרו אוכלין שבמגופה טמאים והטעם משום שמגופה עצמה אינה מקב"ט כמבואר לעיל פ"ג (מ"ג - מ"ה)

23 דמגופת החבית בחבית דמייא (רע"ב).

ומשמע שהמגופה חשיבא כלי להציל משום תוך תוכו, ומה שאינה מצלת הוא משום שהמגופה היא חלק מהכלי עצמו, ודלא כמש"כ הא"ר (הובא בהערה 21) ו"ל.

24 בנוסף למירוח בין הכיסוי לכלי עצמו שהוא עיקר דין צמיד פתיל.

אמנם בר"ש כתב שצריך בדוקא למרח על כולו, וראה עיוני כלים מהגר"ב שרייבר שליט"א בגליון זה.

25 או מלמטן: מידי איריא אלא משום נקבים דאריגה דאית בהו וכי מרחן או מלמטלן או מלמטן הא קא סתים נקביהו (אליהו רבא)

26 וכולהו בשאין בהן שיעור לקבל טומאה (ר"ש)

27 ושמוא תרת: בעי קשירה ומריחה (ר"ש)

פלוטתא דתנאי אי מציל בכיסוי בלא מירוח בבית המנוגע

והנה ר' יוסי סבירא ל' שם בנגעים דאף דבאוהל המת בעי צמיד פתיל עם מירוח, בבית המנוגע סגי בכיסוי, וכן פסק הרמב"ם פט"ו מטומאת צרעת ה"ט, וביאר אאמ"ר הגאון

צ"ל הטעם, משום דלהדין צמיד פתיל המועיל בבית המנוגע דמשווי לי לימקום אחר, סגי אף בלא מירוח, ורק באוהל המת דשם צריך גם להדין 'חציצה' דצמיד פתיל שיחצוין

בפני התפשטות הטומאה, בזה בעי מירוח. [וצ"ע לפי"ז בתוך כלי חרס, דבפשוטו ליכא התפשטות של טומאה, ורק בעי' לאשווי מקום אחר, ומכל מקום אין מועיל להציל בכיסוי לבד אלא בצמיד פתיל כמב"ם פ"ד מכלים ה"א]. ע"כ.

ונהיה דיש לומר, דגם לר' מאיר דסבירא ל' דבלא מירוח אינו מציל אף בבית המנוגע, מודה לזה דלאשווי מקום אחר היה סגי בלא מירוח, ורק דכיון דבאהל המת בעי דוקא

עם מירוח, לא נאמר דינא דהצלה רק בצמיד פתיל עם מירוח, ולכן אף בבית המנוגע אין מציל בכיסוי לבד. ור' יוסי סבירא ל' דזה שייך רק לענין זה, דכלים שלא נתחדש בהן

דמצילין באהל המת, לא נתחדש בהן דין הצלה כלל בשום מקום, אבל באופן ההצלה כיון דבית המנוגע לא בעי חציצה בפני הטומאה, אין צריך מירוח.

אלא דצ"ע לפי"ז באהל המת עצמו, דאף דבלא מירוח אינו מציל מצד דליכא חציצה בפני הטומאה, מכל מקום הא מיהא יועיל לאשווי מקום אחר, [ויש נפק"מ בזה], וצ"ע.

המשך דברי חכמים הגאון הגדול ר' דוד פיינשטיין שליט"א

צמיד פתיל בבית המנוגע

והנה בנגעים פ"ב סבירא ל' לר' יהודה דאיכא דין פינוי מבית המנוגע אפילו על חבילי עצים וחבילי קנים, ובתוס' מועד קטן ד"ח ע"א מבואר דטעמי' משום דסובר דהכל נטמא

בבית המנוגע, ואפילו עצים ואבנים, ולכן יש לפנותם מן הבית שלא יטמאו. והקשה הגאון בעל חלקת יואב דא"כ איך מציל כלי חרס וכלי אבנים בצמיד פתיל בבית המנוגע, הא כיון

דנטמאין בבית המנוגע שוב אין יכולין להציל.

ואמר אאמ"ר הגאון צ"ל ליישב זה לפי הנתבאר, דבאמת בהצלה דצמיד פתיל בבית המנוגע לא אכפת לן מה שנטמא, כיון דליכא שם התפשטות הטומאה, ולא בעינן

לחציצה בפני הטומאה, אלא רק שיהיה נחשב ב'מקום אחר', ולזה אפילו כלי טמא יכול להועיל לאשווי 'מקום אחר', ורק משום דבאהל המת אינם מועילים להצלה, דשם בעינן

לחציצה בפני הטומאה, לא נאמר בכלים האלו דינא דצמיד פתיל כלל, ואין מצילין אף בבית המנוגע, וזהו דינא דכל שאינו מציל באהל המת אינו מציל באהל השרץ ובבית המנוגע, אבל בכלי חרס וכלי אבנים דבאהל המת אינם מקבלים טומאה, ומצילין באהל

המת, שפיר מצילים אף בבית המנוגע.

טהרת כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה

המקור: ספרי (במדבר פרשת חוקת קב"ו), וכל אשר באהל שומע אני אף הקש והחריות והעצים והאבנים במשמע ת"ל ולקח וגו' ועל כל הכלים, ועדיין כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה במשמעו, ת"ל וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עיזים וכל כלי עץ הא למדנו לארבעה כלים לכלי מתכות מנין וכו'.

גדר הדין: למדנו מזה שאין כלי מקבל טומאה אלא ממינים הכתובים בתורה, וכן מבואר בתוס' שבת (ס"ו. ד"ה כוורת) וברש"י (שבת קמ"ג. ד"ה ואינו).

דינים נוספים: דעת התוס' ר"ד (ויזא. וב. והובא בשיבולי הלקט עניני פסח סי' ר"ז) דכל המיעוט הוא דוקא בכלי אבנים וכדו' שאין דרך לעשות מהם כלים, אבל כלים העשויים מן השייש שמלאכתן נאה ודקה הרי הם מקבלים טומאה.

משמע שבכל אופן של כפיית כלי על הקרקע הוא מציל על מה שתחתיו, ולכך לא שייד להציל בכלי כפוי מדין חציצת אוהל אלא רק מדין הצלת אהלים וכדברי הגר"ח.

שו"ד בחזו"א אהלות ס"א סק"ה שהק' על מה שהביא הר"ש (במתני') מותספתא במתני' דחור שבכותל שכפה חבית על פיו אינו מציל אלא על ידי מירוח, והקשה למה לא יציל הכלי עם דפנות אהלים, דמשמע שמירי אפילו באופן שדופני הכלי שוים עם דופני חלל החבית, ותי' דמירי בכותל גינה וחצר דבזה אין כלי מציל אפילו עם דפנות אהלים, ולפי"ז יתכן דה"ה גם לענין נקב בקרקע וע"י.

אין מקיפין באוכל העלול לקבל טומאה

ד' משנה ב' אין מקיפין לא בדכילה שמינה ולא בבצק שנילוש במי פירות שלא יביאו לידי פסול ואם הקיף הציץ.

מבואר במתני' שרבנן אסרו לכתחילה לסתום באוכל שאינו מוכשר, ובטעם האיסור כ' הר"ש והרע"ב דיש לחוש שמא יפלו עליהם משקין המכשירים ואין דבר טמא מציל. ובפיהמ"ש להרמב"ם כתב שכל האיסור הוא רק למשנה ראשונה שאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל אבל למשנה אחרונה אין איסור בזה ומוותר להקיף באוכל שלא הוכשר.

ויתכן להוסיף בד' הרמב"ם דאחר שאין איסור לגרום טומאה לחולין לא שייד לאסור להקיף על ידי אוכל שלא הוכשר דהא ברצונו יכול שלא להקיף כלל, ולכך פירש דכל האיסור לכחילה הוא רק למשנה ראשונה שיש איסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל.

ועי' בפ"י הרא"ש שמה שאמרו במתני' אין מקיפין אינו איסור אלא עצה טובה קמ"ל שלא יקיף באוכל שלא הוכשר שמא יטמא ולא יציל עי"ש.

ובדעת הר"ש והרע"ב יתכן דאע"פ שאין חיוב כלל להציל בצמיד פתיל, מכל מקום אם בא להציל צריך להציל כדון ולא באופן שייצא בזה תקלה דזמנין שיוכשר ולא אדעתיה וע"י.

דין כיסוי שאינו אטום

ה' מבואר בפירקין (מ"ד) שכיסוי הצמיד פתיל צריך להיות אטום לגמרי, ולכך אם סתם בכדור או במטלית שיש בהם נקבים אינו מציל עד שימרח מלמעלה ומלמטה לסתום את הנקבים.

והנה לעיל פ"ח מ"ז מבואר שסרידה יכולה לשמש ככיסוי בצמיד פתיל, ובפיהמ"ש שם כתב הרמב"ם שסרידה היא לוח פשוט של חרש מנוקב, וילה"ק אי' במנוקבת היאך יכולה לשמש כצמיד פתיל כל זמן שלא סתם את נקביה, ויתכן דגם שם מירי דוקא באופן שסתם את הנקבים,

אמנם יש לעיין בזה בדפכ"ב מהל' טומ"מ פסק הרמב"ם דמהני כיסוי סרידה ולא הזכיר שצריך לסתום את הנקבים.

ויתכן לחלק בין כדור ופקעת שעשויים מחלקים נפרדים ובזה כל שיש נקבים ביניהם במקום זה אין כלל סתימה, לבין סרידה שיש לה צורת כלי וגם מקום הנקבים נחשב סתום שהנקבים הם חלק מצורת הכלי וע"י.

ב. והנה הראב"ד חילק בדבריו שם דמגופה מצלת אפילו בחבית שנגמרה מלאכתה ומקבלת טומאה משום שהמגופה אינה מגופה של חבית ומחמת עצמה היא מצלת, והינו לכאורה שמצלת מחמת עצמה לגמרי שאין צריך כלל לחבית ולצמיד פתיל אלא ככל בלוע באבנים אבל זה לא יתכן דמפורש במתניתין דדוקא כנגד פיה מצלת ולא מהצדדים, והינו משום דבעינן שתתייחס לצמיד פתיל ולכלי ואינה מצלת מחמת עצמה, ג. גם עוד יקשה דהא הראב"ד פירש דהדין של טפילת התנור איירי בנראין וביוצאין (ולפי' זה הינו לרבותא לכאורה) וכן הוא מפורש בסוף המשנה דנצולין בנראין, וא"כ לא יתכן שהצלתן מדין בלוע וכמו שכתב הראב"ד לתרץ מתניתין (פ"ט מ"ו) דכוש שבלע את הצינורא דאיירי בנראין וע"כ אינם ניצלים בבליעה.

ד. גם עוד יקשה במה שנתבאר בראב"ד דטמא אינו מציל וכבר הקדמנו דלכאורה כוונתו דחלוקים פרטי ההצלה בבלוע בכלים מבלוע בבע"ח אך סוף סוף אי' מבואר דאע"פ שהן חלוקים בפרטי הגדרת שם בלוע מ"מ ס"ו משמע בראב"ד שהם אותו ענין ודין הצלה ועיין רש"י נדה סב: ולבר דזאת יקשה כיון דהראב"ד בדבריו דימה הצלת הבלוע

המשך בעמ' 107

הצלת כלי כפוי

א' בפירקין (מ"א) נחלקו ר"א וחכמים בכלי טהור שכפאו על גבי הקרקע, אם מציל על מה שתחתיו או לא, לדעת רבנן מציל על מה שתחתיו, ולר"א אין הכפוי מציל. ובדעת רבנן שהכפוי מציל על מה שתחתיו, נחלקו הראשונים בדעת הרמב"ם (פיהמ"ש ובפכ"א מהל' טומ"מ ה"ג) שהצלת כלי כפוי הוא מדין אוהל, ואפילו אם לא סתם את פיו כדון צמיד פתיל הרי הוא מציל על מה שתחתיו, ודעת הראב"ד (בהשגות שם) וכן דעת הר"ש והרא"ש שהצלת כלי כפוי הוא מדין צמיד פתיל ועל כן צריך שימרח את פי הכלי לקרקע ורק באופן זה הוא מציל.

והנה בדעת הרמב"ם שהצלת כלי כפוי הוא מדין אוהל, יש להקשות הא תנן ברפ"ו דאהלות דאין כלי נעשה אוהל לטהר.

ובחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ב מטומ"מ) ביאר דיש שני ענינים נפרדים בהצלת אוהל. א' דין אוהל האמור בתורה בקרא דכל אשר באהל וגו' שמביא וחוצץ ודינו דין חציצה, ובזה הוא דתנן שאדם וכלים אינן חוצצין בפני הטומאה.

ב' דין הצלת אוהל ובזה גם כלים מצילים, ודינם כדון צמיד פתיל שמציל רק על הטהרה ולא על הטומאה.

ובזה ביאר מש"כ הרמב"ם (פ"ב מטומ"מ ה"א) דהמקור להצלת אהלים הוא מק"ו מצמיד פתיל, וקשה הא מקרא מפורש הוא כל אשר באהל יטמא, הא מה שחזין לאהל טהור, והביאור בזה דהרמב"ם קאי בזה על אהלי כלים ובזה אינם מצילים מדין אוהל דאין הכלים נעשים אוהל, ובזה הוצרכנו ללמד מק"ו מכלים המצילים בצמיד פתיל.

בדעת הראשונים שכלי כפוי מציל מדין צמ"פ

ב' בדעת הראב"ד וסיעתו שהצלת כלי כפוי הוא מדין צמיד פתיל, ולכך אינו מציל בכפוי אלא ע"י מירוח, הקשה רבינו חיים הלוי (שם) הא צמיד פתיל אינו מציל אלא על מה שבתוכו, ובמתני' תנן היו כפויין על פיהם מצילין כל שתחתיהם עד התהום, והיינו דגם מה שאינו בתוך הכלי ניצול וקשה כיצד יציל הצמיד פתיל על מה שחוצה לו.

ועוד קשה דהא בתוספתא (פ"ז הוב' בר"ש כאן) מבואר שאין כלי כפוי מציל אלא אם יש בו טפח, ובשלמא אם הצלת כלי כפוי הוא מדין הצלת אהלים וכדעת הרמב"ם, ניחא שאין אוהל פחות מטפח, אבל להראב"ד וסיעתו שהצלת כלי כפוי הוא מדין צמיד פתיל, קשה אמאי בכלי שאין בו טפח אינו מציל והא צמיד פתיל מציל אפילו בכלי שאין בו טפח. כמבואר בברכות כ"ג.

וביאר בחי' ר"ח הלוי (שם) דגם לדעת הראב"ד שכלי כפוי מציל רק על ידי מירוח, אין זה מדין צמיד פתיל אלא יסוד ההצלה הוא מדין אוהל, ורק ס"ל להראב"ד שכיון שהמקור להצלת אהלים הוא מצמיד פתיל ושם בלי מירוח אינו מציל, ה"נ בהצלת אהלים בלי מירוח אינו מציל.

ועי' שם שביאר דבין להרמב"ם ובין לשאר הראשונים הצלת כלי כפוי הוא מדין אוהל, ומה שנחלקו הוא בגדר דין מרוח בצמיד פתיל עי"ש בכל דבריו.

האם כלי כפוי יכול להציל עם דפנות אהלים

ג' בעיקר מה שנקט הגר"ח שמה שאמרו במתני' דכלי כפוי מציל על כל מה שתחתיו אינו מדין חציצת אוהל דהא כלים אינן נעשים אהל לטהר, לכא"ל דבזה ע"פ המבואר בפ"ה דאהלות (מ"ה – ו') דכלים מצילים עם דפנות אהלים, וכגון כבור שדפנותיו בולטות לבית טפח וכפה עליו כלי שאינו מקבל טומאה הרי הוא מציל על מה שבתוכו מדין אוהל, וכן כבור בלי דפנות שכפה עליו כלי שיש בו טפח הרי הוא מציל על מה שבבור (רע"ב שם), וא"כ לכא"ל היה מקום לומר בדעת הרמב"ם דמה שכלי כפוי מציל עד התהום הוא משום שבדפנות הכלי יש טפח.

אמנם ז"א דהא בלא"ה יקשה לדעת הראב"ד וסיעתו שכלי כפוי מציל רק על ידי מירוח כצמיד פתיל אמאי לא יציל על הבור כדון דפנות אהלים, וע"כ צריך לומר שמסתמית המשנה משמע אפילו באופן שאין כלל גומא אלא כפה את הכלי על אוכלין ומשקין שבקרקע, ואפילו אם נתעקש שלשון עד התהום משמע שיש גומא בקרקע, מ"מ צריך שהיה בגומא גובה טפח וכן צריך שיהא פי הכלי שוה לדופן הגומא, וסתמית המשנה

שייד למלחמץה של תנורה

א. בגליון מס' 13 (בשלח) הובא בקצרה בתוך דברי הגר"א גרבוז שליט"א שלדעת הראב"ד (פ"כ מטומ"מ ה"ה) שיש הצלת בלוע בכלים ואבנים ולא רק בבע"ח, כן הוא ג"כ הפירוש במתניתין פ"ט משנה א' בהצלת המגופה והטפילה שמצילים מטעם בלוע, וכן הוא הפירוש לפום ריהטא בדעת הראב"ד שם אך אי"ז מפורש בדבריו בהצלה דמתניתין היא מטעם בלוע, והנה לפי פי' זה מתבאר חידוש גדול דאפילו בהצלה דבלוע הדין הוא דתנור טמא אינו מציל, (ולדעת הראב"ד אפילו אינו טמא ממש אלא רק ראוי לקבל טומאה ומשום גזירה דב"ש) ואע"פ שבודאי הדין ברור בעלמא דאפילו טמא מציל בבליעתו צ"ל לכאורה דודאי גם הראב"ד מודה שחלוק דין הבלוע בכלים ואבנים מבלוע בבע"ח בפרטי דיניהם, ועיקר החילוק לכאורה מוכרח מתרגול שבלע את השרץ (לעיל פ"ח מ"ה) ומאיבעיא דאיבעיא לן במפרכסת (חולין קכא) בע"כ דאיכא מצב דדוקא בע"ח מצילין ואם מתו אינם מצילים (והנפק"מ היה נראה לפרש דהינו באופן שסופו לצאת שבבלוע בבע"ח עובר טהור אע"פ שסופו לצאת ובענייניו טמא כמבואר בראב"ד גבי ספוג ואכמ"ל) וע"כ יש לומר דבבלוע הזה אין טמא מציל,

שיטת רב"ן בדין טומאה בלועה
וספק הגרד"ל לענין כניסה למקדש

מצינו בד' רב"ן בכמה דוכתי שמדמה טומאה בלועה לאיסור הבלוע בכלי, [סי' ח, וסי' שיג, וראה עוד להלן] וכתב שכשם שטומאה בלועה אינה מטמאה כך איסור הבלוע בדפנות הכלי כמאן דליתא, ואין בו איסור, ורק לכשיצא מהדפנות אוסר [ומטעם זה בעי הגעלה].

וכתב שמתעם זה אין צריך למכור חמץ הבלוע בדפנות הקדירות, ובמק"א כתב עוד נ"מ לענין חענ"ל בכלים. [ונודע הנדון שדן במנחת שלמה (סי' סב) דלפי"ז א"א לעשר על הבלוע בכלי, דהלא כל שהוא עדיין בלוע אין כאן טבל, וראה להלן].

והרב המהדיר בהוצאה חדשה [רב"ן חלק ב', בסוף הספר עמוד כ] כתב לפשוט מד' רב"ן אלו ספקו של מרן הגרד"ל בענין מי שיש לו טומאה בלועה אי שרי להכנס למקדש, [והביא ספק זה משמיה דהגר"ח קרויזרט ז"ל], דכיון שהרב"ן למד מזה שהאיסור כמאן דליתא ומוותר, ה"ה בטומאה אין כאן טומאה, ולא רק שאינה מטמאה.

ויש לשדוד נרגא בד' המהדיר שם ע"פ יסוד החזו"א שיש שני דינים בטומאה בלועה, א. דין טומאה בלועה ב. דין משקין בלועין בכלים, והוה תרי דיני הוו.

דהנה כתב החזו"א (כלים י"א כ"ו) שדין משקין הבלועים בחרסים י"ל דין אחר הוא מדין דבר הבלוע בחי, דילפי' חולין עא מקרא שאינו מטמא [והוא דוקא בבלוע בחי עי' רמב"ם כלים פ"ד ה"ד], אבל דין משקין הבלועים בכלים יתכן דמסברא ידעינן לה, והוא משום דהמשקין בטלים וכליתנהו דמי. וכן כתב בחי' הגר"ח עהש"ס בנידון זה דחרסים, ד"ל דתרי דינים הם.

ובאמת דינם חלוק דלגבי הבלוע בחי הוא אף בסופו לצאת, ואילו הבלוע בכלי הוא רק באין סופו לצאת כמבואר בגמרא בשני סוגיות הנ"ל.

ונפקא מיניה אי הוי מסברא או מגזירת הכתוב למה שחקר הגרד"ל שליט"א אי שרי ליכנס למקדש עם טומאה בלועה, דכל הספק הוא בהחידוש מגזיה"כ דטומאה בלועה, אבל דין בלוע מסברא, היינו דחשיב כמאן דליתנהו לכל דיני התורה, וודאי דשרי ליכנס למקדש.

ולפי"ז י"ל שמש"כ בראב"ן (בסימן ח' ובסימן שי"ג) דכשם שלגבי טומאה הוי כמאן

לכבוד מערכת העלון הנפלא אהלי טהרה

בענין הקושיא שנתפרסמה בגליונות האחרונים להסוברים דאין תורת מגע בכ"ח, מסוגיית הגמ' חולין דף כה. דס"ד בש"ס שם למילף דכלי שטף לא יטמא מאחוריו בק"ו מכ"ח, ואם ליכא בכ"ח תורת מגע אלא טומאת תוך, א"כ הא ליכא כלל דין דכ"ח אינו מיטמא מאחוריו, רק דבעינן טומאת אויר, ומאחוריו ליכא אויר, ואילו יציור אויר כ"ח מאחוריו היה טמא, וא"כ היכי כלל בעינן למילף דלא יטמא כלי שטף מאחוריו מכ"ח, ע"כ תוכן הקושיא, ובגליון האחרון הביא הגרא"ש גניזבורג שליט"א דזקנו בעל האשר לשלמה כבר כתב ראה זו.

אכן יש לדון טובא בדבריהם במה שנקטו דלהסוברים דליכא טומאת מגע בכ"ח, א"כ ליכא כלל דין בכ"ח שאינו מיטמא מאחוריו וכל הא דאינו מיטמא מגבו הוא משום דליכא היכי תמצוי של תוך בגבו, דהנה הא תנן בכלים פ"ב משנה ז' וטבלא שהיא מלאה קערות שנטמאה אחת מהן בשרץ לא נטמאו כולן. וכן שם לענין בית תבלין של חרס, וקרלמרין המתואמות שנטמא א' מהן לא נטמא חבירו, והיינו משום דתוכן של זה הוא גבו של זה, כמבואר בראשונים, והא הכא לכאורה מצינו היכי תמצוי של גב שיש לו תוך,

אל כבוד עורכי רשומות, תורות טהורות, מלאי חוכמה, מסדר דעה, בגליון אהלי טהרה, באשר זכינו, לדברי רבינו, הגאון הגדול רבי דוד פיינשטיין שליט"א [בגליון 14] בענין הצלת צ"פ, אציין ב' הערות מאשר לא זכיתי לרדת לעומק דבריו, לשנות אמרוי, ואהא כתלמיד הדין לפני רבותיו.

א. בראיה דהביא הגה"ג שליט"א דדן קמיה אביו רבינו מרן הגר"מ זצוק"ל, מברכות כג. דשרי להכניס לביה"כ תפילין המונחים בתוך כיס, ומדמי' שם את הא דינא להצלת צ"פ, [תדע דפכין קטנים מצילין באהל המת], ולא נתברר לן היכן חזי' בזה דהצלת צ"פ חידוש תורה הוא לדון את הטהרה כמבין"א, והא אטו בתפילין ג"כ נתחדשה האי הלכתא לדונם כנמצאים במקו"א וכמי שאינם, [ובתו"ד הגה"ג שליט"א נראה דבא להוכיח מהא דגדר הדבר הוא, דחשבי' ליה להטהרה כמבין"א, ולא זיכיתי להבין והלא בכל מחיצה זהו תוכנה ועניינה, דהיינו לחצוץ ולחלק בין ב' דברים, ואי"ז אלא ע"י חילוק המקומות, וע"כ דצריך להוכיח את הגדר הטהרה כמי שאינה, והא לא חזי' שם כלל].

ב. במה דבי' הגה"ג שליט"א, דחזי' להני ב' מילי [הצלה ומחיצה] באהל המת, ובי' להצירכותא בשניהם באהל המת בב' גווי' ובאופן השני ב' דאילו דאית לן באהל המת את הא דינא דהצלה, דעי"כ חשבי' ליה להטהרה כמי שאינה, לא אהני לן הא דינא דכמחיצה הוי, לפי דקרא כתיב "כל אשר באהל יטמא" דנאמר בזה דבכל האהל כולו

כלים פ"ט מ"ז: היה עגול רואין אותו ארוך. ובמשנה אחרונה פי' דאם נסדק בלא חסרון כלל משערין ארוך הסדק אם יכול להקיף פי' מרדע, אך אי ניקב ונעשה בו חסרון ס"ד דכל שיש בנקב שאם תמתחנו לעשותו כחוש ארוך יקיף פי' מרדע סיג אבל לא צריך בנקב עצמו שיכנס בו פח מרדע, קמ"ל דגם בנקב השיעור הוא שיכנס בנקב פי' המרדע, והיינו דתנן היה עגול – שהסדק מפולש בעיגולו וממילא נפל התוך ונעשה בו נקב אין רואין אותו ארוך לשעריו בחוט, אלא משערין כמלא פי' מרדע, עכ"ל.

ולכא"ו זה הפלא ופלא, דאם נסדק בעיגול מאורך (דהיינו צר וארוך) ולא נסדק לגמרי

דליתא, הכי נמי לענין איסור שנבלע הוי כמאן דליתא, אין חוונתו ללמדו מדין בלוע בחי, אלא מדין משקין הבלועים בכלים, שאכן זה האופן שדומה באמת לאיסור הבלוע בכלי, וממילא נדחה מה שכתב הרב המהדיר לפשוט ספקו דהגרד"ל מהא דכתב הרב"ן דבלוע כמאן דליתנהו, ואינו ראייה כלל, דהספק היה בבלוע כבעל חי, ואילו הרב"ן מיייר במשקה הבלוע בכלי.

ובזה מיושב גם שראב"ן בעצמו בסימן י' כותב לגבי חיטה הבלוע בתרנגולת דבאיסורא עומדת, ולא שייך לדין בלוע דטומאה, ולכאורה דבריו סותרים זה לזה, [וכן הקשה המהדיר בהערה]. ולהנ"ל מיושב דהלא תרי דינא בלוע איכא, בעין הבלוע כבעל חי הוא גזירת הכתוב בטומאה, ואינו ענין לאיסור, ולכן חיטה הבלועה בתרנגולת לא שייך להתירה, ואילו משקין הבלועים בכלים, הוא מסברא דהוי כמאן דליתנהו, ומשו"ה ילפינן איסור מטומאה. [ואמנם י"ל בעוד אופן ועי'].

והרב המהדיר השיב ע"ז דבספר שערי דורא סימן נ"ה מביא את דברי רב"ן שכתב דבלוע בכלי כמאן דליתנהו, לענין חענ"ל בכלים, ומוסיף כדאיתא בחולין פרק בהמה המקשה, הרי שבא ללמוד מטומאה בלועה בחי, וסבר שגם שם כמאן דליתא דמי.

אכן הגר"ח והחזו"א מביאים שברשי"י נדה ס"ב ב' ד"ה כתב דילפינן לדין בלוע דחרסים, מטומאה בלועה דחולין, ומבואר דס"ל דביסודם חד דינא הוא. ויש אכן להסתפק אי רשי"י מדמה שני ענינים חלוקים בלוע כבעל חי, ומשקין בלועים, שאף שגדרם חלוק, שזה דוקא בחי וזה אף בכלים מ"מ יסודם אחד. או דרשי"י סבר כהרב"ד (פרק ד מטומאות מת) דדין בלוע כבעל חי, הוא לאו דווקא בעל חי, אלא הוא הדין בלוע בכלי כאשר אין סופו לצאת, ולפי"ז באמת יתכן שהכל דין אחד.

וא"נ דרשי"י רק מדמה בשרשי הענין, עדיין יש ליישב ד' רב"ן כנ"ל, ועי'.

ולעיקר ההלכה מה שכתב במנחת"ש שאין לעשר על הבלוע משום שיטת הרב"ן שאיסור הבלוע כמאן דליתא, הנה ביו"ד סי' צב בהגר"א ס"ק לז, נקט להקל כשי' רב"ן [והעתיקו מתוך השערי דורא, ולכן כתב שהמקור לטומאה בלועה הוא חולין עא, ב, וכמשנת"ל], ומטעם זה כתב שמעיקר הדין אין חענ"ל בכלים, אך יעויין חזו"א (יו"ד סו"ס יז) שבייר שאין הסכמת הפוסקים, קמאי ובתראי, כשיטה זו. וא"ש הא דמקילין לעשר על הבלוע בכלים.

ומ"ט לא נטמא כל הכלי, הא הכלי הוא כלי אחד, והטומאה הא נכנסה לו דרך תוך, וע"כ משום דאיכא דין דחלוק תוכו מגבו, אף במקום דגבו יש לו תוך, וכיון דתוכו של זה הוא גבו של זה לא נכנסת לו טומאה מגבו אף באופן שגבו יש לו תוך, [והא דמ"מ תוך זה מיטמא הוא משום דלענין תוך זה חשיב הוא תוך ולא גב] וזהו דילפינן מכאן לכלי שטף דלא יטמא במגע גבו, אף דבכ"ח הוא לענין דין תוך, ובכלי שטף הוא לענין מגע.

כמו"כ הנה הא נחלקו הראשונים לענין אי נטמא כ"ח כשנכנס לו טומאה דרך חקק בית אחוריו, דרשי"י שבת טז. כתב דמיטמא, וביה פי' הא דתנן ריש כלים מיטמאין מאחוריהן, אולם בתוס' שם מבואר דאינו מיטמא אלא מדרבנן, וגם בדברי הרמב"ם בפיה"מ שפירש בכלים פ"ב מ"א הא דתנן מיטמאין מאחוריהן לענין נטמא תוכו נטמא גבו, לא מצינו חידוש זה דאחורי כ"ח מיטמאין, הרי חזו"ן לדבריהם דאף כשיש לגב תוך אינו מיטמא, דמ"מ איכא דין בכ"ח דאין מיטמא מגבו אף כשיש לו תוך, וזהו דילפינן לכלי שטף אף דבכלי שטף הוא לענין טומאת מגע, ובכ"ח הוא לענין טומאת אויר, מ"מ כיון דמצינו דבכ"ח לא מיטמא מגבו אף באופן שיש לו תוך, ילפי' מכאן לכלי שטף דלא מיטמא מגבו.

מתמלא טומאה, ורק משום דהטהרה כמבין"א מהני ליה האי דינא דחציצה ומחיצה ועדיין בעי' להאי דינא דמחיצה וחציצה לפי דבלא"ה היתה הטומאה מתפשטת מאהל לאהל כדאשכחן כה"ג באהל המת. עכ"ל.

ולענינתי, לא זכיתי לרדת לעומק דעתו, דהא אע"ג דחשבי' ליה כנמצא באהל המת, מ"מ היות ולחציצה ומחיצה אהני לן האי הצלה דצ"פ, א"כ כיצד יקב"ט מחמת התפשטות הטומאה, והלא הכל"ח משולל מן המגע אחר דדפנותיו אינן מקב"ט ופיו חתום וסתום ואינו יכול לקב"ט כלל.

ועוד יל"ד במש"כ דאף לאחר הדין הצלה אשר מחמתו דיני' להטהרה כמבין"א, בעי' לדין מחיצה כי היכי דלא תעבור הטומאה מאהל לאהל כדאשכחן במת, והלא כבר חקרו האחרונים טובא האם התפשטות הטומאה מאהל לאהל זהו דין בטומאה אשר היא עוברת ומתמשכת ממקום אל מקום, או"ד דזהו דין באוהלים להיות מצורפין אהדדי ואף האי דינא דהתפשטות הטומאה מאהל לאהל ליכא. ודו"ק.

אברכם בבקשה, להמשיך להאהיל בטהרה, על בני התורה, ובמיוחד בדברים, הטהורים והמזוכים, כדברי רבותינו מצוקי ארץ, אשר עימנו, מלמדנו מאלפינו ונוכה להתפשטות הטהרה, כמאמר הכתוב, "ומלאה הארץ דעה את ה', כמים ליס מכסים"

הרב אברהם זעליג שוורץ - פוניבו ב"ב

בהשלמת העיגול ולא נפל התוך, משערין באורך הסדק ואם יש בו כדי להקיף פי' המרדע סיג. ואילו אם יתרחב הסדק עוד מעט עד שיפיל התוך, כבר אין משערין באורך הסדק אלא אם צריך שיכנס פי' המרדע בפועל, וכיון דהנקב צר וארוך ולא יוכל להיכנס בו – טהור. נמצא יציבא בארעא [- דבאותו הנקב (צר וארוך) אם לא נפל ויש רק סדק טהור] וגיוורא בשמי שמיא [- היינו דאם כבר נפל התוך ויש נקב ממש טמא], וצ"ע.

הרב ח.מ. אייזנר ירושלים

בגיליון פרשת בשלח כתב הגה"ח רא"מ גולדבלט לתרץ קושיית החזו"א דאם הפנימי הוא כלי טמא כבר נטמאו האוכלין שבתוכו מכח הכלי הפנימי, ותרץ עפ"י הר"ש (פ"ט דאהלות מט"ז) דבכלי חרס איכא דין חיבורין למת, אזי היכא והכלי החיצון מחובר למת והפנימי אינו מחובר וכו'. ולכ"א יש לדון כיון דאיירי בהצלת תוך תוכו שהיא דאורייתא, אזי גם החיבורין הנ"ל שהן ההיכי תמצוי להצלת תו"ת בעינן דלהוו דאורייתא. ואילו

לכבוד מערכת אהלי טהרות, מזכיר הרבים, בדברים מאירים,

במש"כ הגאון הגדול רבי דוד פיינשטיין שליט"א [גליון 14] בענין צ"פ, נראה להעיר, דהנה כ' שם בסו"ד הנפלאים, להוסיף ע"ד, בגדר הצלת צ"פ דכמקו"א. הוי דאף דכ' הגר"ח [בפ"כ מטו"מ] דאהל עראי שבתוך אהל קבע, לא הוי אהל לבטל את האהל קבע, וחשבי' ליה להנמצא באהל עראי כנמצא באהל קבע, ולכא"ו זוהי סתירה להיסוד הנ"ל, דהא צ"פ אינו עדיף ע"פ אהל עראי דאף הוא ל"מ לבטל את האהל קבע ולחלוק מקום לעצמו, אבל אי"ז סותר להנ"ל, והוא משום דמצינו ברמב"ם בפכ"א מטו"מ דמציל בק"ו מצ"פ והיינו משום דמ"מ חשוב כנמצא במקו"א וב' עניינים ניהו הלחלוק מקום לעצמו והלהחשיב הנמצא ביה כבמקו"א, והמשיך הגה"ג שליט"א לבאר עפ"י להא דשנינו בפרה פ"א מ"א דאין הצלת צ"פ על מי חטאת וה"ט לפי דכמשנת דמיקום הצ"פ באהל קבע הוא ואינו חולק מקום לעצמו נמצא דהמי חטאת במקום טמא קיימי ולכך נפסלו כדן מי חטאת דאינם צריכים קבלת טומאה אלא דסגי להו במקום טמא. עכ"ל.

א. ודבריו העמוקים שגבו ממני, לפי דאי נקטי' דכל התפשטות טומאה יסודה מחמת קרא, דכתיב "כל אשר באהל יטמא", וכד"כ הגה"ג שליט"א בתו"ד דמאה ילפי' דבכל מקום באהל ישנה התפשטות טומאה, א"כ הכל יהא תלוי בדבר זה, האם יש כאן אהל נפרד וחלוק מן הטומאה ואז לא תתפשט אליו הטומאה, לפי דסיבת התפשטותה מחמת הא דמחשיבי' להו דבאהל א' הם, והא ליתא בכה"ג דאי' הצלת צ"פ, או נימא

אל כבוד מעלת עמלי התורה העוסקים בענייני טהרות הי"ו.

א. אבקש עזרה ביישוב המבואר בגמ' שבת טז: דטעם טומאת כלי זכוכית כיוון שתחילת ברייתו מן החול שוויהו רבנן ככלי חרס. לפי זה למה לא גזרו בכלי אדמה.

ב. בדברי הרב מ"ש פישל שליט"א שהביא דברי הגר"ד לנדו שליט"א בהסבר אופן שיש מי חטאת בתוך כלי שבתוך כלי חרס טמא שאינו נטמא מחמת מקומו הטמא, והוא באופן שזורק המי חטאת ואינם נחים בתוך הכ"ח, והביא לדמות ממעביר מי חטאת על גבי התנור שבמשנה פרה פ"י מ"ה, יש להעיר דאינו מוכן הדמיון דשם איירי שהמי חטאת אינם בתוך כ"ח טמא רק מעליו, אבל בנכנס בתוכו באורו אפילו לא נח לכאורה ודאי טמא.

ג. עוד אכתוב מה שהתעוררתי מדברי הרב אי"ש גינזבורג שליט"א בנידון הגדרת טומאת תוך של כ"ח אפשר שאין הנידון לעניין דינא ומש"כ הגר"ז אסבסקי הי"ד דבמגע טומאה בתוך כ"ח ולא היה באוויר הכ"ח דטהור וכתב על זה החזו"א דיש אופן של מגע בלי אויר ויש לטומאות באופן זה.

נראה שזה דבר מסוכסך וכמו שכתב הגר"ז אסבסקי הי"ד שם שזה מן הנמנעות שיהיה מגע בתוך קלי אויר, והאופן שהביא החזו"א זה גם מן הנמנעות, והוא מכיון שכל מגע תוך גופא נחשב טומאה באוויר התוך כיון שהתוך הוא המגדיר את האוויר התוך. [ולכך יש ליישב את הראיות שבהק"י סי' ג].

והאמת דאינו מוכן לומר שיש בכ"ח שני אופני טומאה מגע בגוף הכלי ומגע באוויר הכלי ואינו מוכן היכי בעי למיילף טומאה במגע תוך כלי שטף בלי דין טומאת אויר והיכי מצינו חילוק בדין טומאת תוך כ"ח בין מגע לאוויר, ואפשר דעיקר טומאת מגע תוכו בכ"ח כתוב בקרא וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו, ויליף מינה בתו"כ שמיני פ"י דמתוכו טמא ולא מאחוריו, וזהו דין מגע כ"ח, ודין אויר כ"ח יליף בגמ' חולין כ"ד: מגו"ש תוכו תוכו, כמו שטמא באוויר גם נטמא באוויר, ומבואר בזה ילפותא להוסיף דין טומאה גם הכ"ח, ולגבי כלי שטף ס"ד למיילף עיקר טומאת כ"ח שהוא במגע תוכו ולא מאחוריו שיהיה הדין כך בכלי שוטף [ובזה יש ליתן טעם בהא דיש אופנים של טומאה דרבנן במגע תוך ולא באוויר כדי שיהיה היכר שלא לשרוף תרומה וקדשים, בגמ' שבת טז. גבי כלי זכוכית ושם מוח: בבית הסק, והיינו דתקון רבנן את עיקר טומאת כ"ח, ולא את הדין

לכבוד מערכת הגליון הנפלא "אהלי טהרות" - המורים תורה וכבוד התורה באופן מיוחד [וישנה הרגשה בבחינה מיוחדת של החזרת עטרה ליושנה דימי אביי ורב פפא דהוו מתנו בעוקצין תליסר מתיבתא - תענית כ"ד]

בענין מה שכתב הגאון הגדול רבי דוד פיינשטיין שליט"א להוכיח דאיכא דין בצמיד פתיל דנחשב כמקום בפנ"ע ולא רק חוץ מהטומאה מהא דאיתא בברכות כ"ג דמדמינן הא דשרי להכניס תפילין בכלי לביה"כ להא דפכין קטנים מצילים, אף דבביהכ"ס ל"ש ענין חציצה, ומוכח דהוי דין דחשיב כרשות אחרת. יש לציין דרש"י שם פ' הסוגיא על הנחת התפילין בביתו על הרצפה, ובהו י"ל דמיייתי מצמיד פתיל דנחשב חציצה, וממילא נחשב שחוצץ גם מהרצפה ואי"ז כמניחו על הרצפה. וראיית הגאון שליט"א היא לפ"ד הרמב"ם (פ"ד מתפילין הי"ט) שפי' דמייירי במכניסין לביהכ"ס. (ובדעת תר"י יעו' בב"ח סי' מ"ג שנסתפק אי מכניסין לביהכ"ס). אמנם בלשון הרמב"ם שם מייירי בנכנס לצרכיו

בר"ש (פ"ה דזבים מ"א) מבואר דטומאת חיבורין בכלים אינה אלא מדרבנן ושמא הכא והוי דין חיבורין מחודש שהוא מה"ת דהא בחיבורין דרבנן כתב הר"ש דאין מטמאין אלא אוכלין ומשקין [וכפה"נ הטעם משום דאוכלין ומשקין נטמאין גם ללא דין חיבורין, והחיבורין הוא רק להחמיר דלא להוו שניים אלא ראשון] אבל לא לטמא כלים, ואילו החיבורין במת מהני גם לטמא אדם וכלים.

אפי' מים דדייני' את מקום המצאות הטהרה והמי חטאת באהל קבע, ושוב תבא לשם טומאה, לא מחמת התפשטות טומאה מאהל לאהל וכדו', אלא דסיבה עצמית לטומאה איכא בהאי דוכתא, לפי דכנמצאים באהל המת דייני' להו, ואף ל"ש לדון בהו משום מחיצה כלל, דסו"ס במקום א' הם חשובים. וצ"ע.

ג. ואף במאי דדן בדברים אלו לבאר למי חטאת לא זכיתי הבינים, לפי דלפי"ד דמהני הצלת צ"פ להחשיבם כמקו"א כיצד ניתן לחלק זאת ולומר דלגבי "מקום טמא" כמקום א' חשובים, וכשנבא לדונם שהם במקום א' עם המת נאמר דאינם באותו המקום, דבשלמא אי נימא דהצלת צ"פ יסודה ועניינה כהצלה על הקבלת טומאה מכל טעם שהוא שפיר יש מקום לחלק דאע"ג דאין בכה"ג קבלת טומאה מ"מ היות ואין זה חולק מקום לעצמו כבמשום טמא דייני' להו אבל אם ההצלה בנויה ע"כ דמחלקין את המקומות מה חלוקה אי' לחלק בהאי מילתא. וצ"ע.

ג. והיות וגברא רבה אמר מילתא, יש להוכיח דאי"ז דין במחיצה ובכל"ח, דהנה הצלת צ"פ בכל"ח ילפי' למעט מן הטומאה, מדכתיב מכל אוכל וכו' ולא כל אוכל, חזי' דזהו מיעוט באוכל דהיינו בטהרה ולא בכל"ח, ואף דלפי הנראה בדברי הראב"ד בפ"י לתו"כ [פר' ז' פ"ט ה"ב ילעיש"ה בכנות בדברים], דנשתנית הצלת צ"פ בכל"ח מהצלת צ"פ באהל המת, מ"מ ברמב"ם ברפ"ד מכלים [וכ"ה בפיה"מ בפ"ח מ"ו], נראה בעליל דדין א' להו. דו"ק.

בתודה וברכה, למפיצי טהרה, בסדר דעה

הרב אלכסנדר זיסקינד שחור - ב"ב

הנוסף של אויר כ"ח.

וכל זה הוא לבאר את מקור טומאת כלי חרס מתוכו אבל הגדרת טומאת מגע תוכו אפשר שהוא מצד טומאת מגע אויר כ"ח הוא במגע תוכו שהוא מגדיר את האוויר התוך, וס"ד למיילף לכלי שטף שיהיה דינו לטומאה רק במגע תוכו שזה עיקר מגע אויר תוך [וגם למסקנה יש חילוק בהגדרת תוך ממגע אחוריים בכלי שטף גבי טומאת משקין דעיקר מגע טומאה של כלי הוא בתוכו ומגע אחוריים הוא מגע בחלק הטפל של הכלי]. והמבואר י"ש מקום גם לדברי הגר"ח הלוי בדעת הרמב"ם שמצריך שיהיה המטמא באויר הכ"ח, וגם במגע זב בתוך הכ"ח אינו נטמא דכדי להגדיר את שאין חולק לעניין דינא כמגע של אויר התוך צריך שיהיה המטמא בתוכו. ונמצא בזה שאין חולק לעניין דינא בעניין מגע תוך כ"ח רק הנידון הוא בהגדרה האם מגע תוך [אפי' שאינו באויר הכ"ח]. נחשב כעיקר מגע אויר התוך, או שהוא מדין מגע כמו כלי שטף אלא שמוגבל דין המגע רק בתוכו, ודין טומאת אויר הוא רק דין נוסף שנתחדש שמגע של אויר התוך גם נחשב מגע של כלי.

ובמה שנתבאר יש ליתן טעם בדברי הגמ' שבת טז: דכלי זכוכית אפי' שטומאתו מחמת דמי לכ"ח נטמא מאחוריו כיון שנראה תוכו כברו ואינו מוכן הרי אין אויר תוכו באחוריו ויש לומר שבזכוכית מחמת זכותו שניכר שימושיו תוכו באחוריו נחשב אחוריו המשך שך שימושיו תוך ויש במגע אחוריו מגע במקום שהוא עיקר מגע אויר תוכו שהוא המשך הגדרת שימושיו אויר תוך [ויש לפקפק בזה דא"כ במגע משקין טמאים באחוריו כלי זכוכית והוא תוכו טמא, וע"כ שטומאת אחורי כלי זכוכית אינו מדין מגע תוך, ולפי"ז חזר הקושי הרי טומאת כלי זכוכית בדין כ"ח ואין בו טומאה בגבו ומה מועיל מה שנראה תוכו כברו.

ואפשר דמוכח דגם למאי דמדמי זכוכית לחרס, עיקר הגדרתו ככלי הוא מדדמי למתכת וכמבואר בגמ' ע"ז עה: אלא דיש בו גריעותא ממתכת דעשוי מחיל ולזה מיייתי חרס דטמא כה"ג ולפ"ז הא דנראה תוכו כברו הוא טעם רק שלא לדמות זכוכית לחרס לעניין מגע אחורי ובהו יש מקום לקושי שבאות א' אמאי לא גזרו טומאה בכלי אדמה].

בתפילה שנוכה לברך דברי חז"ל, ומקחן של הראשונים

הרב אברהם שונוברג נה יעקב ירושלים

ומשמע דהגנאי הוא מחמת צירוף צרכיו, ובהו נמי י"ל דמהני חציצה בין התפילין לבינו, וא"צ דין מקום, ועי' במשנ"ב שהביא מחלוקת אחרונים אי מייירי דוקא בנכנס לצרכיו או לא, ולכא"ו תלוי בזה.

ואמנם בתוס' שם כתבו דברים סתומים לכא"ו, דאין הצלת צמיד פתיל אלא משום אויר דאל"כ הוי כאוכלין שגבולן בטיט דטמאין, וצ"ב. ויתכן דכוונתם ממש כעין מה שכתב הגר"ד שליט"א דהוקשה להם דדלמא התם מהני משום חציצה והיכי מהני הכא בביהכ"ס, ועי' כתבו דאי משום חציצה מ"ש מטיט דגם הוא אינו מק"ט ועי' דאויר הכלי עביד לי' כרשות אחרת. (ואמנם האחרונים ביארו דהוי דין מיוחד בכלי שחוצץ, ואולי כוונת תוס' רק לאפוקי דאי"ז מטעם כסוי דדבר מכוסה לא מק"ט וא"כ אי"ז מתיר להניח על הרצפה ועי' הוכיחו מטיט). ויש לדון בכ"ז, וקצרת.

בברכת התורה הרב יעקב ישראל ברמן נחלת משה

המשך מעב' ה' הכלים לספוג שבלע משקים (מ"ד), והנה ברביעית דם שנבלעה בכסות מבואר ברש"י ב"ק (קא) דהיא עצמה טמאה ואפ"ה מוצלת וכ"מ ברמב"ם פ"ד מטו"מ הי"ג ולא השיגו

המשך בעב' ה'

ראית פעם "בור בטחון"? כשחבלן משטרה מוצא מטען נפץ וצריך כעת לפוצץ אותו בצורה מבוקרת... בשביל זה צריך "בור בטחון" ששם מנטרלים אותו בצורה מבוקרת... לכן במקומות מרכזיים יש בור בטחון (אפשר לראות את זה בכותל...) אז זהו!!! מהרגע שבני החבורה חזרו מבית המקדש עם הקרבן פסח השחוט... לסבא יש כל הזמן התקפות לב!!! בשלמא... בארבעה ימים האחרונים הטלה היה חי... כל זמן שהוא חי הוא לא מקבל טומאה... מה כבר יכול להיות??? אבל ברגע שכעת חזרתם איתו כשהוא שחוט... כעת יש לנו פה בשר קודש שהוא מוכשר לקבל טומאה... זה כ"כ רגיש... אז לא הייתי קורא לזה מטען נפץ... אבל כן הייתי קורא לזה מטען נפץ!!! כ"כ בקלות הוא יכול להיטמא ח"ו... וכ"כ חשוב לנו שהוא ישאר צמיד פתיל! זה הבור בטחון של טהרה... ליתר בטחון אנחנו מניחים את הקרבן פסח בכלי חרס... אבא מגיע עם גבס ופשוט מטיח את זה ואז נשמע אזעקת הרגעה... רק עכשיו סבא יכול ללכת להשיב את כולם לישון כציווי של רבי עקיבא בערב פסח...

[ג.ב. בדק הבית: עם סגירת הגיליון... ברגע האחרון, עורך הגיליון התקשר אלי מבוהל ודחוף ואמר לי שהגאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א העיר שצמיד פתיל אינו מציל בקודש... אמנם העיר לדברי הרא"ש בפרקין מ"ב... (ועי' משנת טהרות שם) אז מקבל אני שכר על הפרישה וזכאה חולקי שזכית להערה מהגאון שליט"א... ולבנתים נחפש דרכים חילופיות כיצד להפסיד את לבו החלש של הסבא החרד על המצוות]

עכ"פ פרק י' דמסכת כלים מפגיש אותנו עם מושגים מאוד מוכרים מתחום השיפוט והטמבור העדני בדורנו... כמה מקיפים? בסיד בגבסים (-גבס) בזפת בשעווה... ובכל דבר המתמרח... כן... מדובר פה בפעולה שכל שיפוצניק יודע לעשות אותה... אבל בזמן שביהמ"ק היה קיים כל חבר היה יודע לעשות אותה... כן... החבר מגיע עם בגדי עבודה... כולו מלוכלך כמו איזה צבע... מה קרה??? לא... פשוט השכן המבוגר שוכב כבר כמה ימים על ערש דווי... ובדיקו ראיתי את הבן שלו פוקק את המאור בטפח והבנתי שזה הולך לקרות בשעות הקרובות... לכן במשך כל הבוקר עשיתי גיגית של חומר גבס... אטמתי את כל הדלתות של הארונות מטבח בגבס... הלאה... סיימתי עם הארונות מטבח... עברתי לשידה הגדולה ואטמתי את כל המגירות שלה בגבס... ואז הלכתי לארון מגירות של הילדים... כמעט באתי לאטום גם אותו... ואז קלטתי שהוא לא מחזיק ארבעים סאה שהם כוריים ביבש... ממילא לא יעזור שאאטום אותו... לא הייתה לי ברירה לקחתי את כל הארון מגירות של הילדים כמות שהוא... והכנסתי אותו לתוך חצב חרס ענק... ב"ה הם נכנסו בתוכו ואטמתי...

ואז התפנית לאטום גם את הארון ספרים בגבס... (כן... פעם לכולם היה ארון ספרים עם דלתות מזכוכית שנפתחות ונסגרות כמו שמקובל אצל החסידים... כדי שיהיה אפשר לאטום אותם בעת הצורך בצמיד פתיל... אגב: עם זכוכית אני לא בטוח שאפשר להציל בצמיד פתיל) האמת היא שארון ספרים הכי פחות קריטי... אל תשכח שספרים לא מקבלים טומאה...

אבל לא בסיטואציה הזו משתמשים בכלי חרס מוקף צמיד פתיל... גם כשרוצים לשנע כרס רבתי לירושלים (מהלך יום אחד) אף אחד לא מעלה על דעתו לשנע פירות מעשר שני מוכשרים לירושלים רק באמצעות כלי חרס מוקף צמיד פתיל... ומה אתה חושב? היום כשאנחנו נוסעים לשווער אנחנו לוקחים איתנו תיק... מזוודה... אבל בזמן שביהמ"ק קיים?? איפה... לוקחים כלי חרס ענק... ממלאים אותו בגבס... וממלאים אותו בכל הציוד של שבת... זהו??? גמרתם?? שמתם כבר הכל בתוך התיק?? יופי... אבא הולך לסגור את התיק... אבל לא בריצ'רצ... אלא במאי?? בסיד בגבס בשעווה... כן... מטעמי בטיחות...

ומילה אחת לסיום: לקראת סיום מסכת בבא קמא!!! כן... שתדעו לכם: הפרקים היותר כבדים כבר מאחורינו... אם עד עכשיו הצלחת להתחבר... אם עד כה ליווית במסירות ובנאמנות את התנור והכירה בכל מהמורותיהם ובכל המשברים והנתיצות שעברו עליהם... אז תדע לך שמעכשיו זה נהיה הרבה יותר מעשי ומוכר!!! ולכן מי שעד עכשיו היה לו קשה... שלא יתייאש... כי מכאן ואילך אנחנו מתחילים להיכנס למושגים היותר מוכרים לנו מהחיים...

למען האמת אני קצת מאוכזב ממערכת גיליון "אהלי טהרות..." ציפיתי שלקראת הסיום של **מסכת בבא קמא** שנלמדה כאן ברוב עמל ויגיעה ובעיון רב במשך כמה חודשים... תתקיים בשבוע הבא סעודת סיום מסכת מול שולחנות ערוכים... אבל טוב... הפעם נמחל להם... (כמובן הכל ברוח טובה...)

עכ"פ מה שכן!!! למי שלא יודע... המושג התורני המקודש שנקרא "בבא קמא בבא מצינא בבא בתרא..." הוא לא רק בסדר נזיקין כפי שכולנו יודעים אלא גם בסדר טהרות-דהיינו במסכת כלים... כן... במסכת כלים גם יש שלושים פרקים בדיוק כמו בב"ק ב"ב, וחז"ל בשעתו חילקו אותם לשלוש מסכתות... מסכת בבא קמא מדברת על כלי חרס ותנור... בבא מצינא שמדברת על כלי מתכות וכלי עץ וכלי עור... ואילו מסכת בבא בתרא שמדברת בעיקר על טומאת מדרס ומרכב וכלי זכוכית... והנה כעת, בפרק י' של מסכת כלים אנחנו לקראת סיום מסכת!!!

כן... סיום מסכת בבא קמא שעוסקת בדיני כלי חרס ותנור... אכן יומא טבא לרבנן... נו... אם ככה... אז למה זה באמת השתנה??? אם פעם היה לנו בכלים ב"ק ב"ב אז באיזה שלב בהיסטוריה פתאום שינו ואיחדו את שלושת המסכתות למסכת אחת??? למה כעת כולנו יודעים שיש מסכת אחת בלבד שקוראים לה מסכת כלים??? אז אינני יודע מתי שינו את זה וגם לא בדקתי... אבל מאוד הגיוני למה!!! למה שינו... פשוט מאוד: הפרטה זה משהו שעושים אותו בשביל סימן וזהו והיכר!!! מתי צריך להגיד שם של רחוב בקרית ספר?? כשאתה כבר נמצא בקרית ספר... אז הההלו... איפה זה בתוך קרית ספר...?? אבל כשאתה נמצא אי שם בצפת ואתה מספר למישהו: אני מתגורר בקרית ספר, כאן אין צורך להגיד לו האם זה בגרין פארק או בנתיבות המישפט... כי בייחם לצפת-קרית ספר זה מספיק הגדרה מאיזה מקום אחר אתה מגיע... שזה בסדר... הבנתי... הבנתי שאתה גר אי שם... מה שבטוח-זה לא פה!!!

אותו דבר כאן: פעם מסכת כלים הייתה הלכה למעשה יומיומית... מסכת כלים זה היה כמו ספר משנה ברורה שכל יום היה נפתח בשביל לעיין מה הדין במברשת שיניים החצי שבורה ומה הדין בתנור החדש... אם ככה... אז יש עניין לחלק ולהפריט שיש חלק א' של המשנה ברורה וחלק ב'... אם יש לך שאלה בענייני תנור וזכירים אזי תפתח בבא קמא של מסכת כלים... ואילו בטומאת מדרס תפתח מסכת כלים-משנה ברורה חלק ג'...

אבל כשבעוה"ר ביהמ"ק חרב ואין לנו טהרה... אזי מכאן ואילך אנחנו זרוקים לנו בצפת... ואילו מסכת כלים היא כמו קרית ספר... אין צורך להפריט את מסכת כלים לכמה חלקים... מסכת כלים יכולה להישאר מסכת אחת גדולה שמדברת על דבר אחד בלבד... שקוראים לזה כלים וזה לא נפקא מינה בשבילנו!!!! ואילו לעומת זאת סדר נזיקין... דווקא הוא הופרט לחלקים שונים... מסכת בבא קמא מדברת על נזקי ממון ועל גנבים וגזלנים... ואילו ב"מ על שכירות ושאלה וכו' וכו'... כן... כשאיך לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו אכן סדר נזיקין נהיה דומיננטי... והוא "גנב" את הבמה למסכת כלים... אבל יהי רצון שבמהרה בקרב ממש יקויים בנו מקרא שכתוב "זכתו חרבותם לאיתים וחניתותיהם למזמורות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה", ומסכת ב"ק ב"מ ב"ה יפכו להיות מסכת אחת שקוראים לה מסכת נזיקין!!!! מסכת נזיקין זו תישאר לנו נטו בתור שטייגן... דרוש וקבל שכר שהרי "גר זאב עם כבש..." וכ"ש שור עם פרה... השור כבר לא יגח את הפרה... ואנשים לא ינצו ויגפו אישה הרה... כבר לא יחבול איש לא ברעהו ולא בעבדו... וא"כ כל הסוגיות האלו ישארו בתור דרוש וקבל שכר דסדר נזיקין...

לעומת זאת סדר טהרות שעד כה היה סגור וספון בבית המדרש וחתום במסכת אחת בעלת שלושים פרקים... לפתע תפתח מסכת זו בקול רעש גדול... את פרק ה' דמסכת כלים ילמדו בסדר א' בזמן חורף... את פרק ו' וז' ילמדו בבקיאיות... ושנה לאחר מ"ב בזמן חורף יחלו ללמוד את בבא מצינא העוסקת בטומאת כלי מתכות בפרק י"א י"ב... ובזמן קיץ ילמדו פרק כ"ב דטומאת משכב... אבל עד אז יש לנו את חבורה הקדושה ד"אהלי טהרות" שביחד כאיש אחד לומדים אנו את מסכת כלים ומשתדלים להתכונן לפעמי משיח הקרב ובא...

עד כאן מה שנקרא "דברי ברכה..."
אבל תכל'ס, כמה מילים לפרק י'... פרק י' מדבר על מה שנקרא "בור בטחון"!!!

המשך מעצ' 2

בצ"פ וכנ"ל דודאי הוא רק ע"י הצ"פ ובעיני כנגד פיה אלא דס"ל חידוש גדול דיש חשיבות לצ"פ להציל על המגופה אע"פ שאינו מציל על הכלי שאין צריך שיציל הכלי על עצמו אלא רק שיהיה צ"פ וזוהו יציל מה שבמגופה, וזה המכוון במ"ש דמחמת עצמה מצלת ולא מחמת עצמה ממש כבלוע בכלים ומשא"כ בטפלה שהיא ממש מהכלי ומקבלת טומאה עמו וכ"כ ר' בנרנאן ואינם יוצאים דאם אינם נראים הרי זה בלוע ממש ואי"צ לכל חילוקי המשנה ואם יוצאים ה"ז בכלל החבית דאין מצלת מגורה דב"ש.

לוח זמני הטיעונים בפרק י' התורה		המסכת הנלפדת	
מקום הטיעון	זמן הטיעון	מסכת אהלות	מסכת כלים
הר"ב יעקב מאיר שפיצר	אחרי סד"א 1:03	הליכות משה	הליכות משה
הרב נפתלי שפירא	בשעה 7:40	הליכות משה	הליכות משה
הרב מרדכי פישל	אחרי מערב	הליכות משה	הליכות משה
הרב שלמה גרבוז	אחרי סד"א 10:03	הליכות משה	הליכות משה
הרב יעקב מאיר שפיצר	אחרי סד"א 10:35	הליכות משה	הליכות משה
הרב דוד קורנלסקי	אחרי סד"א 7:03	הליכות משה	הליכות משה
הרב מרדכי פישל	בשעה 2:20	הליכות משה	הליכות משה
הרב א. ברויזא	בשעה 8:50	הליכות משה	הליכות משה
הרב פ' פישל	אחרי מנחה	הליכות משה	הליכות משה
הרב ארעזר נוביק	אחרי שחרית 7:50	הליכות משה	הליכות משה
הרב ראובן גינזברג	אחרי סד"א 1:03	הליכות משה	הליכות משה